

Rapport

Socialtjänstförvaltningen

2004-11-04

KANSLIAVDELNINGEN

BO JÄRTELIUS 08-508 25 319

Frivilligorganisationer i Stockholm

En kartläggning av organisationer som arbetar inom
området missbruk och hemlöshet

INNEHÅLL:

Förord	4
 <i>Öppna dagverksamheter</i>	 5
Convictus	
Målgrupp och verksamhet	5
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	6
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	7
Filadelfiaförsamlingen Sthlm / LP-City	
Målgrupp och verksamhet	7
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	8
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	9
Finska Filadelfiaförsamlingen	
Målgrupp och verksamhet	9
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	10
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	10
Frälsningsarméns Sociala Center	
Målgrupp och verksamhet	11
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	12
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	12
Föreningen Ny Gemenskap	
Målgrupp och verksamhet	13
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	14
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	14
Stadsmissionen (Stadsmissionsgården och Klaragården)	
Målgrupp och verksamhet	15
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	16
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	16
 <i>Organisationer med träfflokal som bas för kamratstöd</i>	 17
ALRO Stockholm	
Målgrupp och verksamhet	17
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	18
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	18
Fria Sällskapet Länkarna, Sthlm Söder	
Målgrupp och verksamhet	19
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	20
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	20
IOGT-NTO, Stockholms distrikt	
Målgrupp och verksamhet	20
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	21
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	21
KRIS Stockholm	
Målgrupp och verksamhet	22
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	24
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	24
Sällskapet Länkarna Stockholm Mariedal	
Målgrupp och verksamhet	25
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	26
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	26

Verdandi Stockholmskretsen	
Målgrupp och verksamhet	27
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	28
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	28
<i>Organisationer med fritidsaktiviteter som bas för kamratstöd</i>	29
Fritidsföreningen Nobba Brass & Nubbe	
Målgrupp och verksamhet	29
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	30
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	30
Föreningen för Nykter och Drogfri Fritid (NDF)	
Målgrupp och verksamhet	31
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	32
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	32
Kamratföreningen Kontakt	
Målgrupp och verksamhet	32
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	33
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	33
<i>Organisationer med opinionsarbete som bas för kamratstöd</i>	34
Föreningen Stockholms Hemlösa	
Målgrupp och verksamhet	34
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	35
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	35
Kamratföreningen Metadon och Subutex (KMS)	
Målgrupp och verksamhet	35
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	36
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	37
Svenska Brukarföreningen	
Målgrupp och verksamhet	37
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	38
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	38
<i>Stöd till förändring genom arbete</i>	39
Föreningen Hjälp till självhjälp, (Situation Stockholm)	
Målgrupp och verksamhet	39
Relationer till andra organisationer eller stadens egna verksamheter	40
Utvecklingsmöjligheter - problemområden	41
Sammanfattande synpunkter	41
Organisationernas samhällsnytta	41
Speciella grupper inom de öppna dagverksamheterna	41
Samverkan och överblick	42
Bilagor:	
1. Länkarnas sju punkter	
2. Adressförteckning	

Förord

Denna kartläggning har gjorts på uppdrag av socialtjänstnämnden i Stockholm, som också varit delaktiga i urvalet av organisationer för uppdraget. Initiativtagare var ledamoten Karin Rågsjö (v) samt ersättarna Saied Tagavei (s) och Jamie Bolling (mp).

Uppdragets uppläggning och metodik har skett i samråd med Jan Blomqvist på Forsknings- och Utvecklingsenheten. Kartläggningen är en rent deskriptiv redovisning av respektive organisation med en ambition att mycket konkret beskriva vad de faktiskt gör. Rapporten avslutas med sammanfattande synpunkter med förslag till inriktning av fortsatta studier inom området.

Som grundmaterial har organisationernas egna handlingar i samband med ansökan om verksamhets- eller projektbidrag använts, vilket har kompletterats med information på hemsidor och liknande samt med intervjuer med företrädare för organisationerna. Organisationerna har också givits möjlighet att faktagranska avsnittet om sin egen verksamhet.

Varje organisationsredovisning inleds med en liten faktaruta för att ge ett litet snabbt jämförelsematerial av organisationernas storlek och inriktning. Mått på storleken kan vara medlemsantal men vissa organisationer bygger ej på medlemskap och då kan besöksantal vara mer relevant, till exempel i öppna dagverksamheter. Anställningsformer och antal volontärer kan utgöra mått på organisationens förankring och stabilitet och kan också ge en fingervisning om hur man kan ta tillvara motiverade medlemmar eller besökare. Lönebidrag är ett arbetsmarknadsinstrument, där länsarbetsnämnden går in med bidrag till en viss procent av lönekostnaden för en person. Lönebidrag kan utgå under några år med sjunkande procentsats för varje år. Vid en OSA-anställning är det kommunen som träder in som arbetsgivare för en person, oftast i samband med en social rehabilitering (OSA = Offentlig Skyddad Anställning). Den faktiska placeringen kan dock variera och behöver alltså inte vara i kommunens egen verksamhet.

Öppna dagverksamheter

Convictus

Intervjuperson: Claes Heijbel, ordf.

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar: -	Antal fast anställda: 4
Antal besökare: 100-150 per dag	Antal anställda med lönebidrag: 3
Årshyra: 632.000	Antal OSA-anställda: -
Bidrag från staden: 2.500.000 (inkl. HIV-anslag)	Antal volontärer: 50

Målgrupp och verksamhet

Convictus bildades 1986 som en stödorganisation för HIV-positiva med missbruksbakgrund. I mitten av 1990-talet utvidgades målgruppen till att omfatta även hemlösa. Convictus vänder sig även till närstående.

1997 startades dagverksamheten Bryggan. Verksamheten har fått byta lokal ett par gånger sedan dess, men finns sedan ett par år mitt i centrala Stockholm invid Centralstationen, där de har ett tidsbegränsat kontrakt t.o.m. 2005-06-30. Här erbjuds hemlösa både mat, kläder, dusch- och tvättmöjligheter och vila. Det finns också en internet-uppkopplad dator, som besökarna kan använda. De har haft svårt att klara av öppethållande på helgerna, men efter ett tilläggsanslag efter sommaren har de från mitten av augusti öppet varje lördag 09.00 – 14.00 och från mitten av oktober dessutom söndagar samma tid.

Ambitionen är att genom ett mänskligt bemötande skapa relationer till gästerna, för att därigenom kunna initiera processer som leder till förbättringar för enskilda individer. Convictus har ingen egen behandling utan värnar om ett gott samarbete med socialtjänst och vårdgivare av olika slag, för att kunna länka vidare de personer som man lyckats fånga upp och motivera till att påbörja en förändringsprocess.

De flesta i personalgruppen har egen missbruksbakgrund och ett par av dem kommer faktiskt från Bryggans egen besöksskara och har genom lönebidrag kunnat finna sin plats i livet.

Matvaror och kläder skänks till föreningen, både från enskilda gåvogivare men också från företag. Föreningen har också ett 90-konto, som människor som vill stödja deras arbete kan sätta in pengar på.

I år har Convictus i samarbete med Vantörs församling och socialtjänsten i Vantör startat en dagverksamhet i Högdalen, Bryggan Vantör, som bygger på samma koncept som Bryggan City. Det nya med detta projekt är att det nära samarbetet mellan kyrkan, socialtjänsten och Convictus som jämställda parter är inlagt redan från start och bygger på ömsesidig respekt. Det är dock Convictus som driver verksamheten.

Personal från Convictus besöker regelbundet Kronobergshäktet och infektionskliniken på Huddinge sjukhus i syfte få kontakt med nya människor, som kan vara intresserade av föreningens stöd. Framför allt är detta ett sätt att nå hiv-positiva med missbruksbakgrund.

Convictus deltar frekvent i konferenser och utbildningar rörande hiv, missbruk och hemlöshet, både som arrangör och inbjuden part. Bland annat har man ett samarbete med Smittskyddsenheten och med socialmedicin i detta arbete. Sedan flera år tillbaka genomför Convictus som arrangör s.k. Fokusgrupper. Cirka 6-8 gånger per år samlar man representanter från socialtjänst, infektionssjukvård, frivilligrörelse, kyrkor m.m. kring temat hiv/hepatit/missbruk/hälsa.

I Vingåker har Convictus ett fritidshus, som används under en längre sammanhängande period under sommaren plus större helger som jul, nyår, påsk och enstaka veckor under vår och höst. Tomtebo, som huset heter, används ofta som ett sätt att peppa människor, som man haft en längre personlig kontakt med och som är inne i en positiv process. En sådan vistelse leder inte sällan till en förstärkt fortsatt positiv utveckling. Även anhöriga kan bjudas in till Tomtebo. Det finns plats för cirka 10 övernattande besökare och föreningen tar ut en avgift inkluderande mat för vistelsen. Vistelsen ska vara drogfri.

Bryggan-verksamheterna är i hög grad beroende av volontärer. För att måna om dessa erbjuds intern utbildning, som innefattar studiebesök av olika slag, två utvecklingssamtal per år plus kontinuerliga möjligheter att delta i konferenser och seminarier.

Convictus har också ett starkt engagemang i Baltikum och S:t Petersburg. I Estland har en Convictusorganisation bildats, som driver ett eget sprututbyte, arbetar dagligen på fältet i Tallin och besöker landets samtliga fängelser.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

Både Bryggan City och Bryggan Vantör ingår i nätverket för dagöppet-verksamheterna, som träffas en gång i månaden och därutöver har ganska mycket informella informations- och erfarenhetsutbyten.

Convictus ingår i paraplyorganisationen Rainbow Sweden och samarbetar med flera andra av medlemsorganisationerna där, bl.a. DiaNova, Basta och Johanneshovslänkarna, som alla besöker Bryggan regelbundet för att träffa besökarna där och informera om sina verksamheter som en väg ut ur hemlöshet och missbruk. Convictus ingår även i paraplyorganisationen RFHP (Riksförbundet för hivpositiva) och får den vägen, inte minst, mycket juridisk hjälp.

På landstingssidan har Bryggan bra samarbete med både Hållpunkt Maria och mobila teamet, som vid behov ställer upp med kort varsel, och ett mycket nära samarbete med infektionsklinikerna. Inom socialtjänsten har man bra samarbete med uppsökarenheten och Enheten för hemlösa fältpersonal. När det gäller handläggare inom socialtjänsten är Bryggans erfarenhet, att de i hög grad är knutna till skrivbordet och inbokade tider och att de missar möjligheten till mer personlig kontakt med sina hemlösa klienter genom att inte mer naturligt träffa dem i deras miljöer, t.ex. på Bryggan.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

Med stöd av Socialmedicin på Karolinska Institutet och Mobilisering mot narkotika kommer två forskare, en från SORAD vid Stockholms Universitet och en från Socialmedicin, att genomföra en studie av Bryggans verksamhet och målgrupp, vilket kommer att ske parallellt på både City och Vantör. Detta är något som man önskat länge, men ej haft resurser till att genomföra, och som man hoppas ska ge både bekräftelse och nya infallsvinklar till utveckling.

Ett annat utvecklingsområde är den uppsökande verksamheten. Inriktningen ska dels vara att i kända miljöer söka upp utsatta människor, som inte kommer till någon dagverksamhet, och försöka locka dem till kontakt med Bryggan. Men Convictus har också planer att utveckla sin uppsökande informationsverksamhet, för att göra organisationen mer känd hos allmänheten. Detta inte minst för att lyckas bättre med insamlingsverksamheten till 90-kontot.

Ett problem som Bryggan känt av under vissa tider i år, är att trycket av besök blir så stort att de har fullt upp med att ”hålla ställningarna” och inte hinner med det, som de ser som sin huvuduppgift, nämligen att skapa bärande relationer för att kunna motivera sina gäster till förändring. Det stora antalet gäster har medfört en oro för våld, som tidvis varit påtaglig, särskilt under våren 2004. Antalet invandrare har också ökat påtagligt, inte minst från gamla östblocket.

Filadelfiaförsamlingen Sthlm / LP-City

Intervjuperson: Bo Eriksson, föreståndare

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar: -	Antal fast anställda: 3
Antal besökare: 10-25 per dag	Antal anställda med lönebidrag: 2
Årshyra: 92.000	Antal OSA-anställda: -
Bidrag från staden: 347.900	Antal volontärer: 7

Målgrupp och verksamhet

Verksamheten riktar sig till alla missbrukarkategorier, kriminella och människor i riskzon och anhöriga till dessa. Man försöker också nå invandrargrupper där missbruksproblem finns. Även hemlösa, ”fattiga” och människor som hamnat lite utanför samhället är välkomna i den öppna verksamheten.

Kontaktlokalen på Bråvallagatan har öppet vardagar 09.00 – 14.00 och utgör basen för verksamheten. Här finns café, lunch och tillgång till stödsamtal. Man brukar också ha en bibelstund på förmiddagen. Lokalen rymmer bara cirka 40 besökare samtidigt, vilket räcker för den öppna verksamheten som brukar ha 10-25 besökare per dag. För närvarande pågår en ombyggnad av lokalen, som ska vara klart till våren 2005. Under denna tid kan de inte erbjuda dusch eller klädförråd, men när det gäller kläder kan de hänvisa till församlingens second-handbutiker som finns i Sundbyberg, Tensta och Huddinge.

I princip gäller nykterhet/drogfrihet i lokalen, men i förekommande fall försöker de hantera detta ”smidigt” genom samtal med vederbörande och försöka undvika att det blir bråk. Lokalen används vissa kvällar även till olika gemenskapsträffar för speciella stödgrupper, bland annat för kvinnor som lever i missbruk eller har någon anhörig som gör det. En gång i månaden ordnar de söndagsmiddag i lokalen efter gudstjänsten. På torsdagkvällar har LP-City kontaktmöte i en större lokal i Filadelfias angränsande hus, eftersom man då brukar vara uppåt 100 mötesdeltagare.

Det finns en heltidsanställd och två halvtidsanställda i verksamheten och i övrigt utgörs personalen huvudsakligen av volontärer med egen missbruksbakgrund, som genom sin egen livsförvandling på ett särskilt sätt kan ingjuta hopp hos besökarna. Pingströrelsen driver några folkhögskolor och under vissa perioder får elever därifrån komma ut och delta i verksamheterna, för att känna på vad ska inrikta sig på i sitt framtida värv. Så därigenom kan LP-City ibland ha en eller ett par av dessa som ett extra tillskott i verksamheten.

Man besöker regelbundet fångelser och häkten i Stockholms-trakten och har informationsmöten för både personal och intagna, men har också enskilda samtal med personer som vill bryta med sitt destruktiva beteende. Man besöker även sjukhus och andra institutioner i samma syfte. I förebyggande syfte har man också information i skolor om droger och dess verkningar. Man går också ut regelbundet och söker upp människor på kända tillhåll i staden, och försöker motivera till fortsatt kontakt. I alla dessa sammanhang är det en anställd plus volontärer som svarar för arbetet.

Församlingen framhåller betydelsen av att även ge stöd till anhöriga till missbrukare eller kriminella. Detta sker genom samtal och genom möjlighet att delta i den dagliga gemenskapen. Ibland anordnas aktiviteter, familjehelger, lägerveckor m.m. där anhöriga också är välkomna.

Tidigare hade församlingen genom samarbetsavtal med LP-Riks tillgång till akutboende och behandlingshem på Lindormsnäs för de som man lyckas motivera till att ta itu med sina problem. Lindormsnäs har dock lagts ner under hösten 2004 men tills vidare har LP-City ändå tillgång till fyra platser för korttidsboende på annan plats.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

LP-City ingår i nätverket för dagöppet-verksamheter, som träffas en gång i månaden. De åker ofta med i Finska Filadelfias buss i uppsökande verksamhet. I övrigt samarbetar man mest med andra LP-Kontakter i Stor-Stockholm, bland annat har man planer om en friskvårdssatsning tillsammans med LP-Kontakten i Tyresö, något som går under arbetsnamnet LP Light.

Kontakter med socialtjänsten blir mest i samband med enskilda ärenden.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

Utbyggnad av en boendekedja, med allt från akutboende till boendestöd i eget boende, diskuteras för närvarande inom LP-City. Det hela är än så länge på idé-stadiet men ses ändå som en realistisk utveckling kopplat till strukturerad dagverksamhet.

Ett problem för LP-City, liksom för många andra dagverksamheter, är den ökande gruppen av psykiskt sjuka människor som tar plats i verksamheten och som man känner osäkerhet inför hur man ska hantera.

Finska Filadelfiaförsamlingen

Intervjuperson: Timo Hakkarainen, församlingspastor

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar: 600	Antal fast anställda: 4
Antal besökare: bussen 25-40 per dag	Antal anställda med lönebidrag: 2
Årshyra: 345.000	Antal OSA-anställda: -
Bidrag från staden: 96.000	Antal volontärer: 60

Målgrupp och verksamhet

Finska Filadelfiaförsamlingen vänder sig till finsktalande romer, missbrukare, hemlösa, intagna på fängelser och äldre. Målgruppen kan ju tyckas vara ganska oförenlig, men det gemensamma är känslan av utanförskap till följd av att man inte talar svenska i det svenska samhället.

Denna kartläggning ska i första hand omfatta insatser för hemlösa och missbrukare, varför övriga delar redovisas mycket summariskt. När det gäller unga finsktalande romer försöker man genom hembesök och samlingar och på olika andra sätt förebygga att de ska dras till missbruk och kriminalitet. Man försöker i stället leda dem till utbildning, arbete och församlingsgemenskap.

För de äldre anordnar man gemensamma sångstunder, samkväm och utflykter till andra finskspråkiga miljöer för att bibringa dem en gemenskap, som kan lindra känslan av utanförskap. Man besöker också finska ålderdomshem och finsktalande pensionärer på svenska äldreinstitutioner.

Besök görs på Hall och Håga för att försöka etablera kontakt med finsktalande intagna och motivera dem till fortsatt kontakt efter frigivningen, för att få stöd att förändra sin livssituation.

Församlingens expedition finns på Högbergsgatan 26 och har öppet tisdagar och torsdagar 10.00 – 12.00, övriga tider finns en jour. På expeditionen har man också bokförsäljning. Finska Filadelfia saknar sedan några år en egen samlingslokal. De får därför hyra in sig i andra lokaler. I en lokal i Årsta Folkets hus har man öppet hus med servering onsdag och fredag kväll 19.00 - 22.00 och på söndag 10.00 - 14.00, då man också har gudstjänst.

Församlingen har en inredd buss, som kan karaktäriseras som en mobil öppen dagverksamhet som bjuder in missbrukare och hemlösa till samtal och servering. Den ursprungliga tanken var väl att fånga upp finska grupper, men erfarenheten har visat att man får kontakt med en mycket blandad grupp. Bussen körs till ett tiotal olika platser i Stockholm, 4-5 dagar i veckan, och stannar där en hel dag eller kväll. Man lägger upp ett schema i förväg över vilka platser man ska besöka, så att det är känt när bussen kommer till respektive plats. Bussen är välbesökt och människor sitter och väntar redan innan den kommer. Det ryms cirka 25 personer samtidigt i bussen, som kan få lite soppa, pannkakor eller liknande eller bara sitta ner en stund och få prata med någon. Vid behov kan man också få kläder, som skänkts till församlingen. Bussen heter ”Två denarer”, vilket anspelar på den bibliska berättelsen om den barmhärtige samariten.

Eftersom bussen återkommande besöker samma platser, så är målet att så småningom skapa sådana relationer med besökarna, att man kan slussa in dem i församlingsgemenskapen eller till vård eller boende. Man försöker ha ett icke fördömande förhållningssätt, baserat på en kristen tro och respekt för individen.

På lördagar 15.00 – 17.30 har gatumissionen verksamhet för finsktalande missbrukare i Frälsningsarméns lokaler på Långholmsgatan 32. Man umgås över en bit mat eller kaffe och sjunger andliga sånger m.m. Det finns också möjlighet till enskilda samtal.

Några gånger om året gör församlingen riktade informationsinsatser i olika områden, då de hyr en lokal och kommer dit med bussen och presenterar sin verksamhet. Under året har de bland annat varit i Järva Folkets park och i Hallunda.

Församlingen har cirka 600 medlemmar. Det är många med missbruksbakgrund, som genom församlingsgemenskapen klarar nykterheten och vill ställa upp för sina medmänniskor som behöver stöd. En gång i månaden har församlingen öppna informations- och planeringsmöten för alla medlemmar.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

Ibland följer personer från LP-City med i bussen och deltar i den uppsökande verksamheten. Det händer också att människor, som fångas upp i församlingens arbete, kan slussas vidare till boende eller vård genom LP:s försorg.

Finska Filadelfia har också haft möjlighet att kunna erbjuda plats för arbetsutbildning i sin second-handbutik. Under hösten 2004 har emellertid butiken stängts tills vidare på grund av lokalproblem.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

Det stora problemet för Finska Filadelfia idag är bristen på en egen lokal. Det önskvärda vore att kunna samla all verksamhet under ett tak, vilket skulle stärka samhörigheten och samarbetet mellan de olika verksamhetsgrenarna och samtidigt ge församlingsmedlemmarna tillgång till en naturlig träffpunkt. Även second-handbutiken skulle inrymmas i samma hus och ge möjlighet till fortsatt erbjudande om plats för arbetsträning.

Frälsningsarméns Sociala Center

Intervjupersoner: Lauri Korhonen, föreståndare och Robert Öhlund

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar: -	Antal fast anställda: 5
Antal besökare: 50-60 per dag	Antal anställda med lönebidrag: 2
Årshyra: 379.000	Antal OSA-anställda: 1
Bidrag från staden: 500.000	Antal volontärer: 2

Målgrupp och verksamhet

Centret riktar sig till hemlösa missbrukare och andra ensamma människor i samhällets utkant, ofta med psykiska funktionshinder, och f.d. missbrukare som saknar eftervård och behöver känna att de finns i något meningsfullt sammanhang för att kunna hålla nykterheten.

Dagverksamheten har öppet vardagar 09.00 – 12.00. Då serveras kaffe, te och smörgåsar till en billig penning. Det finns möjlighet till dusch och utdelning av kläder och matkassar till behövande. Antalet besökare ligger runt 50 per dag. Centret får kläder, bröd och mat från både privata donatorer, företag och från Frälsningsarméns egen second-handverksamhet Myrorna. Under den öppna verksamheten fokuserar centret på att ”se och möta” sina besökare och skapa ett förtroende, som kan leda till att de kan motivera till vård och behandling. Ett par dagar i veckan har de andaktstunder för besökarna.

Man hjälper också besökarna i kontakter med socialsekreterare, myndigheter och de mobila sjukvårdsteamerna. Om man på centret får signaler om, att någon känd gäst mår väldigt dåligt eller är inne i en väldigt destruktiv period, försöker man att spåra upp vederbörande och se till att han/hon får hjälp.

Vissa praktiska göromål i lokalen utnyttjas som ”arbetsträning” för gäster, som kan växa genom detta ansvar och bli motiverade att gå vidare i ett förändringsarbete med lite bättre självkänsla.

På eftermiddagarna, men mer och mer även på förmiddagarna, har man det man kallar ”eftervården”, där fokus ligger på att hjälpa de som vill lämna missbruket bakom sig. Det kan innebära allt från individuellt stöd i form av telefonkontakt, hembesök eller enskilda samtal till arbetsträning, träning i dataanvändning och olika former av gruppaktiviteter. Vissa gruppaktiviteter samordnas med Värta-hemmet och Midsommarkransens korttidsboende. Man kan också, om personen i fråga själv vill det, följa med som stöd vid besök hos socialtjänsten, men man är då mycket noga med att inte ta över personens egna ansvar att lägga fram sin sak.

Centret har ej personalmässiga resurser att ha helgöppet. Man har 3 anställda och 3 volontärer, eller frivilligarbetare som man kallar dom. Men då de inte i första hand ser sig som en värmestuga, utan som en kontaktskapande verksamhet som ska motivera och länka sina gäster vidare till socialtjänst, sjukvård eller liknande, så ser de inte behovet av helgöppet så angeläget eftersom de då ändå inte kan ordna sådana kontakter.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

Frälsningsarméns Sociala Center ingår tillsammans med övriga dagöppet-verksamheter i ett nätverk, som träffas regelbundet och utbyter information och erfarenheter. Socialtjänstförvaltningen ordnade i mars 2004 en uppskattad gemensam seminariedag för dagöppet-verksamheterna, då fördomar, regler och samarbete diskuterades. De ser gärna en uppföljning av den dagen.

I det dagliga arbetet förekommer inte så mycket samarbete, men i viss mån kan dela med sig av gåvor om man får ett överskott ibland. Annars samarbetar centret mest med andra verksamheter inom Frälsningsarmén, där man försöker utnyttja hela kedjan av behandling, boende och sysselsättning. På söndagar får Finska Filadelfias gatumission nyttja lokalerna.

När det gäller socialtjänsten och landstinget så har man ett bra samarbete med framför allt fältare och mobila team. Kontakterna med socialsekreterare, vilket oftast är på Enheten för hemlösa, fungerar för det mesta bra men skulle förmodligen kunna ske naturligare om de i högre utsträckning träffade sina klienter på centret.

Att tillgodose de hemlösas basbehov är ett sätt för centret, och för dagöppet-verksamheterna överlag, att få kontakt och skapa förtroende. Många hemlösa har psykiska funktionshinder, och det är framför allt de som av olika skäl inte vill ha kontakt med myndigheter. På centret har man dock uppfattningen att de flesta ändå behöver samhällets resurser och stöd för att kunna åstadkomma en förändring av sin livssituation. Därför är deras huvudambition att använda sitt förtroende till att motivera sina gäster till att ta kontakt med socialtjänst och sjukvård och att stödja dem i dessa kontakter.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

Många av dem som undviker myndighetskontakter går runt på flera av dagöppet-verksamheterna. Om socialsekreterare i högre utsträckning fanns ute i dessa lokaler så skulle det kunna bidra till att i någon mån avdramatisera socialtjänstens ”myndighetsstämpel” och underlätta möjligheterna att få till stånd ett konstruktivt samarbete rörande denna grupp.

Ett problem som Frälsningsarméns Sociala Center lyfter fram, är svårigheterna att få hjälp för personer som mår psykiskt dåligt. Även om mobila teamet hjälper till och tar personen till sjukhus, så dröjer det inte länge förrän han skrivs ut igen utan någon egentlig behandlingsplan eller uppföljning.

Föreningen Ny Gemenskap

Intervjuperson: Anna Malmqvist, platschef

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar: 200	Antal fast anställda: 6
Antal besökare: vard. 100-150 sönd. 150-200	Antal anställda med lönebidrag: -
Årshyra: 500.000	Antal OSA-anställda: 3
Bidrag från staden: 1.176.000	Antal volontärer: 60

Målgrupp och verksamhet

Föreningen har sina rötter i Alternativ jul-rörelsen i slutet på 1960-talet och vänder sig till hemlösa eller ensamma människor i samhällets utkant med psykiska och/eller missbruksproblem.

Man har öppet hus tisdag-fredag 10.00 – 15.00 och söndag 12.00 – 16.00. Dessutom har man av tradition öppet under jul-, nyårs- och trettonhelgen samt påsken. Besökarna har möjlighet att duscha och få rena kläder, gratis frukost, kaffe, smörgås och soppa och mat till en billig penning. Ny Gemenskap får mat, kläder och bröd till skänks från både privatpersoner och från företag. Det finns några sängplatser för de som behöver vila eller sova en stund.

Man har också möjlighet att delta i någon gruppverksamhet, som exempel kan nämnas matlagningsgrupp, bakgrupp, filmgrupp, motion, data m.m. En speciell grupp är konstgruppen, som träffas en dag i veckan, och när säsongen är klar ordnas det vernissage av gruppens nya alster. För att delta i gruppverksamheten krävs nykterhet och drogfrihet. Ett annat sätt att delta är att hjälpa till med diverse praktiska göromål inom verksamheten och få känna att man blir sedd som en person med resurser. Mycket av det praktiska i huset sköts av volontärer och besökarna själva, vilket är en tradition och medveten strategi för att stärka självkänslan hos besökarna.

Besöksantalet ligger på 100-150 personer vardagar och 150-225 söndagar. Eftersom man bara får ha 75 personer samtidigt i lokalen innebär det att det ibland uppstår störande kösituationer, framför allt vintertid då gården inte kan utnyttjas på samma sätt som annars.

Ny Gemenskap har också boende för 6-7 personer i samma hus. Detta är inrymt på den översta våningen och har gemensamt kök, dusch, toalett och vardagsrum samt tillgång till tvättmaskin. För att kunna komma i fråga för boendet ställs en del krav på motivation, drogfrihet och sysselsättning och att man har en handläggare hos socialtjänsten. Deltagande i gruppverksamheterna är därför en viktig inkörsport för de som kandiderar till boendet.

Emellanåt anordnar Ny Gemenskap mindre utflykter, studiebesök eller fester av olika slag, bl.a. har Valborgsmässofirande på Riddarholmen nästan blivit tradition liksom det av flera organisationer gemensamt arrangerade ”Gemenskapens dag” i Immanuelskyrkan.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

Liksom övriga dagöppet-verksamheter når Ny Gemenskap en grupp som inte, av olika skäl, vill ha kontakt med socialtjänsten. Man är på Ny Gemenskap medveten om, att de flesta skulle behöva socialtjänstens stöd för att kunna åstadkomma någon påtaglig förändring av sin situation. Men förutsättningen, för att kunna motivera någon till ett sådant steg, är att man kan skapa en relation och ett grundförtroende hos vederbörande och för det krävs att man ser och accepterar personen som den han är. Detta förhållningssätt har man på olika sätt känt av, att socialtjänstens företrädare uppfattat som ”möjliggörande”, vilket gjort att relationerna till socialtjänsten genom åren har känts lite ”ansträngda”.

Men sedan boendet startade våren 2003 har samarbetet med socialtjänsten ökat, eftersom kontakt med socialtjänsten är ett av kraven för boendet. Samarbetet runt de boende fungerar i allmänhet bra och det förekommer en del kontakter och samarbete med socialtjänsten även runt öppet-husbesökarna i övrigt.

Eftersom de flesta besökarna hör till Enheten för hemlösa finns det önskemål från Ny Gemenskaps sida, att få **en** kontaktperson på enheten för att underlätta kontakterna då någon besökare är i behov av snabb hjälp. Man tycker att det ofta tar lång tid att få fram en handläggare när det brådskar.

Kommunens uppsökare och fältarbetare liksom landstingets mobila team besöker inte Ny Gemenskap regelbundet, men vid behov ställer de upp och samarbetet känns bra i de lägena. Men Ny Gemenskap skulle gärna se att kontakten var mer frekvent och strukturerad.

Frivilligorganisationernas dagöppet-verksamheter träffas en gång i månaden för att stämma av läget och de kontaktar varandra vid behov. Något egentligt samarbete föreligger väl inte men det uppfattas positivt att kunna utbyta erfarenheter på detta sätt.

Socialtjänstförvaltningens gemensamma seminariedag i våras för dagöppet-verksamheterna, då fördomar, regler och samarbete diskuterades, var man på Ny Gemenskap mycket nöjda med. Denna dag ledde till ökad kunskap om varandras verksamheter och mindre fördomar, så de ser gärna att detta följs upp årligen.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

Ny Gemenskaps boendeverksamhet har möjliggjort en nystart som lett till eget boende för drygt 10 personer. De utvecklar denna process i år genom att söka försökslägenheter genom bostadsförmedlingen. De har redan fått en och har blivit lovade ytterligare en. Det här är en väg, som de tror kommer att öka deras möjligheter att hjälpa fler personer till eget boende och nykterhet.

Då det är begränsat öppethållande i övriga dagöppet-verksamheter på söndagar så blir trycket väldigt stort på Ny Gemenskap just då. Under sommarhalvåret, då man kan sitta ute på gården, så klarar de det men det är oroande inför den kallare årstiden. Eftersom man bara får ta in 75 personer samtidigt i lokalen, så blir det en kösituation som brukar leda till problem med ilska och bråk i kön.

Ny Gemenskap ser också en tendens att många volontärer inte orkar med en del besökare om det blir för stökigt, och de facto har det skett en minskning av antalet volontärer. Om det fortsätter kommer behovet att utöka antalet anställda att bli ett problem, inte minst ekonomiskt. Man har idag 6 anställda, varav 3 är socionomer, och man har redan idag problem med att täcka behovet av personal i öppet-husverksamheten, framför allt under söndagar.

Stadsmissionen (Stadsmissionsgården och Klaragården)

Intervjuperson: Annelie Edrén, verksamhetschef hemlöshet

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar: -	Antal fast anställda: SMG 12, KG 9
Antal besökare: SMG 140-200 KG 60-80	Antal anställda med lönebidrag: -
Årshyra: 1.363.000	Antal OSA-anställda: -
Bidrag från staden: 2.000.000	Antal volontärer: SMG 30, KG 10

Målgrupp och verksamhet

Klaragården vänder sig till kvinnor och Stadsmissionsgården till både män och kvinnor, som är hemlösa och oftast har en multiproblematik med psykisk ohälsa, missbruk och utanförskap.

Båda är dagverksamheter som är inriktade på att tillgodose besökarnas basbehov och att genom relationsskapande arbete ge hopp om möjlighet till förändring och kunna motivera dem till kontakt med socialtjänsten. Det finns möjlighet att äta till en billig penning, att duscha, tvätta kläder och även kunna få rena begagnade kläder. Man kan umgås i gemenskap med andra och kunna få hjälp i kontakter med myndigheter. Det finns också sängplatser för de som gått ute hela natten. När det gäller unga besökare, 25 år och yngre, försöker man så snabbt som möjligt se till att de får kontakt med social-tjänsten och kan erbjudas lämpligare miljöer att vistas i.

Verksamheterna är i hög grad beroende av volontärer och det är viktigt att dessa tas om hand på ett bra sätt, så att de känner att de kan göra en bra insats. Stadsmissionen har därför en centralt arrangerad utbildning för volontärerna och varje verksamhet har en volontärsvarig, som bland annat ska se till att de får del av handledning och att de får nödvändig information.

Klaragården har öppet vardagar 08.00 – 19.30, lördag 12.00 – 20.00 och söndag 08.00 – 16.00. Under hösten 2004 har man dock varit tvungen att stänga vissa tider på grund av mögelsaneringsarbeten. Klaragården besöks av 60-80 kvinnor per dag.

Stadsmissionsgården har öppet vardag 08.00 – 17.00 och har stängt på helgerna. Antal besökare ligger på 140-200 per dag, varav cirka 10% är kvinnor. Under helgerna erbjuds männen en enklare dagverksamhet på Bostället 08.00 – 16.00. Verksamheten kallas Helge och besöks av cirka 50 män per dag.

Verksamheterna får både mat, bröd och kläder till skänks från både enskilda gåvogivare och från olika företag.

Utöver de basala behoven erbjuds möjlighet till viss sysselsättning och aktiviteter av olika slag. På Klaragården kan kvinnorna t.ex. få uttrycka sig i bild och skrift, vilket visas upp i utställningar 2 gånger per år. På Stadsmissionsgården kan besökarna använda dator, spela musik eller biljard.

Man erbjuder också gemensamma aktiviteter utanför huset, vilket kan vara allt från spontana utflykter, bad eller museibesök m.m. till mer planerade resor eller teaterbesök. När det gäller planerade aktiviteter krävs föransmälan, vilket man erfarit fungerar bättre på Stadsmissionsgården. Det blir helt enkelt flera som uteblir, fast de anmält sig, på Klaragården. Exempel på resor som företagits på detta sätt är en endags skidresa till Hassela, besök på Kolmården och vistelse på Stadsmissionens fritidshus Gallboda i Roslagen. På Stadsmissionsgården brukar man försöka förlägga sådana här aktiviteter till en fast dag, på Klaragården blir det mer spontana aktiviteter utifrån intresset från de kvinnor som finns i huset.

Genom åren har det förekommit en hel del hot och våld i verksamheterna, men detta har minskat avsevärt vilket man tillskriver den policy som har implementerats i båda verksamheterna. En policy som går ut på att dels vara tydlig inför besökarna med att alla olagligheter polisanmäls, dels ha ett förhållningssätt i samband med konflikter som kan stävja en vidare upptrappning. Det innebär att man ingriper direkt vid en konflikt och försöker föra ett samtal med berörda om bl.a. konsekvenser för andra i verksamheten och där man försöker komma fram till på vilket sätt den vållande kan gottgöra de utsatta.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

Både Stadsmissionsgården och Klaragården ingår i nätverket för öppna dagverksamheter, som träffas en gång i månaden.

Båda verksamheterna har täta kontakter med både landstingets mobila team och med kommunens uppsökare, framför allt med uppsökarna från Enheten för hemlösa. Stadsmissionsgården har också en kuratorsfunktion, som bland annat har till uppgift att upprätthålla bra kontakt med handläggarna inom socialtjänsten.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

Vid Stadsmissionsgården har det varit problem med hemlösa som tältat utanför ingången och det har också varit narkotika med i bilden. För att angripa detta har Stadsmissionsgården under hösten inlett ett försök med 7 övernattningsplatser på onsdagar. Försöket ska pågå i tre månader och kallas "gårdsnatta".

Många av kvinnorna som går på Klaragården har omhändertagna barn, som vistas i fosterfamiljer ute i landet. De har i de flesta fallen rätt att besöka barnen, men det blir ofta en sådan anspänning att planera sådana besök att de misslyckas att fullfölja dem. Klaragården har därför en idé, att utveckla möjligheter för kvinnorna att träffa sina barn på Klaragården under överinseende av socialsekreteraren och kontaktpersonen på Klaragården.

Organisationer med träfflokal som bas för kamratstöd

ALRO Stockholm

Intervjupersoner: Jimmy Edlund, ordf. och Kent Främberg

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar: 140	Antal fast anställda: -
Antal besökare: 20 per dag	Antal anställda med lönebidrag: 1,5
Årshyra: 91.000	Antal OSA-anställda: 1
Bidrag från staden: 187.000	Antal volontärer: 5

Målgrupp och verksamhet

Den tidigare inriktningen mot alkoholmissbruk har ALRO officiellt frångått, och riktar sig i dag till människor med alla former av alkohol- och drogproblematik med särskild betoning på de, som är i behandling och behöver stöd för att skapa meningsfull sysselsättning i vardagen och kunna ändra och förbättra sin livssituation.

Föreningslokalen på Timmermansgatan 40 har en central roll för att skapa kontakt och tillhörighet. Det ska vara absolut nyktert och drogfritt i lokalen, vilket i huvudsak respekteras utan knot. Lokalen har öppet kl. 09.00 – 17.00 på vardagar och erbjuder bland annat lunch till självkostnadspris och fritt kaffe. En person är anställd med lönebidrag för att ansvara för lokalen och för närvarande har man också en med OSA-anställning placerad där. I övrigt är det besökande medlemmar som hjälper till med olika praktiska sysslor.

Lokalen används också i samband med större helger och vid andra speciella tillfällen, då man arrangerar uppskattade kamratfester med god mat. Medlemsmöten hålls första onsdagen varje månad.

Loppis-försäljning, framför allt av böcker som skänkts till föreningen, arrangeras regelbundet i anslutning till föreningslokalen. Den sköts i huvudsak av medlemmar och betraktas som en bra social aktivitetsträning, men också som ett sätt att marknadsföra föreningens verksamhet och har på det sättet bidragit till medlemsvärvning.

Samtalsgrupper för kvinnor och män genomförs i kamratstödande syfte och även enskilda planeringssamtal kan erbjudas. Man kan också bistå enskilda medlemmar som stödperson i kontakt med socialtjänst och sjukvård t.ex.

I samarbete med ABF anordnas olika former av studiecirklar för grupper av medlemmar. Detta ses som en viktig del av den sociala träningen i möte med andra människor och ett sätt att stärka självkänslan genom höjning av sin kompetens inom olika områden. Exempelvis har en tjejgrupp studerat socialrätt och socialtjänstfrågor, och hade bland annat ett halvdagsseminarium på temat kända kvinnor i modern socialpolitisk historia. Datakurs anordnas kontinuerligt i cirkelform och deltagarna har dessutom tillgång till datorer för fri träning i lokalen.

I viss utsträckning genomförs gemensamma resor, utflykter och andra aktiviteter för att stärka samhörigheten och umgås på ett trevligt sätt.

En ny satsning, som föreningen startat i år, är ett friskvårdsprogram som de söker landstingsbidrag för. Deltagandet ska huvudsakligen vara avgiftsfritt för medlemmarna och målet med denna satsning är att alla medlemmar ska komma till insikt om de vinster som följer av drogfrihet och god kroppsvård. Förhoppningen är, att förutsättningarna att komma till denna insikt ska öka om erfarenheterna görs i grupp med andra missbrukare.

Friskvårdsprogrammet har fyra separata inslag, som det är tänkt att varje deltagare ska gå igenom. Nu är verksamheten fortfarande i ett inledande skede, så det är inte riktigt klart ännu hur de olika delarna ska kombineras och i vilken ordning det ska ske. Men de olika inslagen är följande:

- *Ljudterapi*
Aktiverar ljudimpulsernas väg i det auditiva systemet till musik. Nio månaders behandling som leds av en läkare.
- *Avslappning på elektrisk magnetfälts-madrass*
Varvas med ljudterapi. Finns inhyrd i föreningslokalen och kostar 50:- per vecka för användaren.
- *Stressterapi*
Cirkel 10 gånger genom ABF.
- *Ergonomi och psykosocialitet*
Cirkel 10 gånger genom ABF.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

ALRO Stockholm har nära samarbete med den nystartade Kamratföreningen Metadon och Subutex (KMS), som i avvaktan på att de kan ordna egna lokaler har fått använda ALRO:s både kontor och träfflokal. Tillsammans håller dessa föreningar också på att bilda ett nätverk med RSMH (Riksförbundet Social och Mental Hälsa) och RFFR (Riksförbundet för Föräldrars Rättigheter). Syftet med nätverket är att de olika föreningarna ska komplettera varandra över ett bredare fält och att kunna dra nytta av varandras specialkompetenser.

Norrmalms socialtjänst har under året genom ”mentor-projektet” haft en klient placerad i arbetsträning på halvtid hos ALRO. Annars är kontakterna med socialtjänsten inte av någon strukturerad karaktär utan förekommer i samband med enskilda fall.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

Föreningen ska under det sista kvartalet 2004 pröva att ha kvällsöppet till 22.00 en kväll i veckan, för att underlätta kontakter med medlemmar som har svårt att komma dagtid. För att det ska fungera är förslaget att en styrelseledamot och en medlem ska ansvara för öppethållandet.

I övrigt ser de stora möjligheter både i utvecklingen av friskvårdsprojektet och av nätverket med andra föreningar och att det ska leda till en fortsatt ökad medlemstillströmning.

Fria Sällskapet Länkarna, Sthlm Söder

Intervjupersoner: Alf Karlsson, ordf., och Urban Jönhagen

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar: 40	Antal fast anställda: -
Antal besökare: 10-15 per dag	Antal anställda med lönebidrag: -
Årshyra: 244.000	Antal OSA-anställda: -
Bidrag från staden: 266.000	Antal volontärer: endast frivilligt medlemsarbete

Målgrupp och verksamhet

Föreningen vänder sig till personer med alkoholproblem, som vill leva ett nyktert liv och vänder sig till föreningen. De flesta kommer från Södermalm eller söderförorter och tillhör inte kategorin socialt utslagna, även om någon enstaka hemlös då och då vänder sig dit.

Lokalen är för närvarande öppen måndag, onsdag, fredag och söndag 18.00 – 21.00 för att medlemmarna ska kunna umgås kring kaffe och läsk med diskussioner i syfte att stärka varandra för fortsatt nyktert leverne. Ambitionen är dock att kunna ha öppet fler kvällar i veckan, helst alla, men de har inte personella möjligheter just nu. Föreningen har ju ingen anställd utan allt sker på ideell basis. Till 20.00 har 2 erfarna medlemmar jourverksamhet i lokalen för att ta emot hjälpsökande och svara i telefon. De besvarar också samtal och förfrågningar som kommit in på telefonsvararen under dagen.

Om någon kommer påverkad till lokalen tar man in vederbörande i jourrummet, som ligger närmast entrén, och försöker prata med honom/henne. Man avvisar alltså inte personen direkt och syftet är att försöka motivera till att återkomma nykter en annan gång och få stöd till fortsatt nykterhet. Vid behov försöker man hjälpa till att få in personen för avgiftning. Själva lokalen i övrigt ska förstås hållas nykter och man strävar efter en lugn och trygg atmosfär och försöker undvika situationer som kan skapa konflikter.

Under dagtid anordnar man diverse aktiviteter efter medlemmarnas önskemål. Vanligt förekommande är bridge, biljard och bordtennis. En gemensam stadsvandring görs också med viss regelbundenhet och därutöver förekommer lite då och då andra aktiviteter som teaterbesök, utflykter av olika slag m.m.

Under större helger har man gemensam matlagning av medlemmarna i lokalen och umgås under trevliga former.

I samband med månadsträffar, 10 gånger under året, uppvaktas medlemmar som uppnått en viss tids nykterhet, t.ex. 1 mån, 6 mån, 2 år, 15 år. De äldre medlemmarna, som kan uppvisa lång nykterhet, får en speciell ställning som förebilder för nytillkommande medlemmar.

Varje onsdag har man medlemsmöte, då man bland annat fastställer veckans aktiviteter och fördelar ansvaret för juren kommande vecka. Vid dessa träffar samtalar man också med utgångspunkt från sällskapets idéprogram, de s.k. "Sju punkterna". En gång varannan månad genomförs sådana diskussioner tillsammans med andra Fria Länk-Sällskap i Stor-Stockholmsområdet.

Länkrörelsens sju punkter har beröringspunkter med AA-rörelsens 12 steg, men saknar den ”andliga väckelse-dimensionen” och anses mer förankrade i svensk arbetarrörelse. De sju punkterna finns med som bilaga till rapporten.

Sällskapet har en policy att värna om medlemmarnas anonymitet.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

Information om verksamheten lämnas ut till stadsdelsnämnder, sjukhus och behandlingshem och sätts upp på de officiella tavlorna för föreningsmeddelanden som finns på Södermalm och i Gamla stan.

De som kommer till föreningen klarar sig för det mesta med det stöd de får där, så därför har föreningen inte så mycket kontakter med andra organisationer eller med socialtjänsten. Mer informellt har man dock bra relationer med Mariedalslänkarna och det är många av föreningens medlemmar som även besöker deras lokal. Även om Fria Sällskapet Länkarna är en fristående förening, och alltså inte som Mariedalslänkarna tillhör Länkarnas Riksförbund, så har man samma ideologiska grund för sin verksamhet.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

Föreningen har i dag 30-40 medlemmar som besöker lokalen regelbundet. De har dock utrymme för att ta emot ett 20-tal till, men de uppfattar att den lokala socialtjänsten har en bristande kunskap om deras verksamhet. Det skulle kunna innebära en viss utveckling av samarbete med socialtjänsten, om de kunde rekommendera vissa av sina klienter att besöka föreningen. Det skulle då vara sådana personer som vill vara nyktra, men som inte hittat sin väg dithän.

IOGT-NTO, Stockholms distrikt

Intervjuperson: Leif Karlsson, Kamratstödet Vetegatan 4

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar: 2000 (hela Sthlm distr.)	Antal fast anställda: -
Antal besökare: 15-20 per dag	Antal anställda med lönebidrag: 2
Årshyra: 29.000	Antal OSA-anställda: -
Bidrag från staden: 192.000	Antal volontärer: 30

Målgrupp och verksamhet

Den primära målgruppen är människor som är på väg ur missbruk. Men de hjälper också anhöriga till missbrukare. Främst vuxna, men också barn och vuxna barn till missbrukare.

Lokalen på Vetegatan 4 utgör bas för den kamratstödande verksamheten. De har öppet hus måndag, onsdag och fredag 09.00 – 12.00, då man kan umgås i nykter gemenskap över en kopp kaffe eller en dag varannan vecka lyssna till ett föredrag av någon inbjuden person. På kvällarna har de grupper av olika slag och medlemsmöten en gång i månaden. Därutöver kan man beställa tid för enskilda samtal.

Det är två personer anställda med lönebidrag i kamratstödsverksamheten. Deras uppgift är i hög utsträckning att sätta igång samarbete och verksamhet, t.ex. motivationsgrupper av olika slag, som sedan flera ideellt arbetande medlemmar kan medverka i. Men de är också en resurs för medlemmar, som behöver någon att prata med när det krisar.

Kamratstödet arrangerar också studiecirkel och studiebesök och genomför tillsammans med andra organisationer seminarier och kurser om alkohol och andra drogers skadeverkningar. När det gäller studiecirkel samarbetar man med NBV (Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet). Som exempel på seminarier som Kamratstödet arrangerat kan nämnas ett tvådagars arrangemang i oktober 2004 under rubriken Comeback, med fokus på arbetsmarknadsfrågor och vägen tillbaka för f.d. missbrukare.

I Farsta driver IOGT-NTO Möjligheternas hus, som är arbetsträning med folkhögskola för arbetslösa med missbruksbakgrund. Utbildning, socialt stöd och arbetsträning ryms i ett hus som har både undervisningslokaler, verkstadsutrymmen och kontor. Varje deltagare förses med en individuell handlingsplan som är anpassad till individens behov. Det kurativa stödet leds av f.d. missbrukare med lång drogfrihet och socialarbetare, i samverkan med personal från IOGT-NTO:s behandlingshem Dagöholm. Arbetsträningen består av renovering av möbler och bruksföremål, som sedan säljs i butiken i samma hus.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

IOGT-NTO är tillsammans med flera andra organisationer med och arrangerar den numera traditionsenliga Gemenskapens dag i Immanuelskyrkan. De ingår också i aktionsgruppen Söder mot Narkotika, tillsammans med bl.a. KRIS, Rainbow Sweden, RNS (Riksförbundet Narkotikafritt Samhälle), den lokala polisen och socialtjänsten på Södermalm.

Kamratstödet har ett kollektivt medlemskap i Nobba Brass & Nubbe, vilket ger deras medlemmar tillgång till fritidsaktiviteter.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

De har haft inledande diskussioner med ett par andra frivilligorganisationer angående samarbete om gemensamma fritidsaktiviteter, bl.a. med utgångspunkt från en av föreningarnas lokal Grindstugan (Kamratföreningen Kontakt), men också genom andra fritidsaktiviteter. Bristen på vettig sysselsättning ihop med vänner är ofta en bidragande orsak till återfall för en missbrukare som lagt av, varför insatser inom det området anses angeläget och utvecklande.

KRIS Stockholm

Intervjupersoner: Peter Söderlund, ordf., Lena Ludwigs och Tony Gudding

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar: 1.700	Antal fast anställda: -
Antal besökare: 100-150 per dag	Antal anställda med lönebidrag: 13
Årshyra: 714.000	Antal OSA-anställda: 15
Bidrag från staden: 1.372.000	Antal volontärer: ca 100 aktiva medlemmar

Målgrupp och verksamhet

KRIS vänder sig till intagna på fängelser med kriminalitets- och/eller missbruksproblem i bakgrunden. Även aktivt kriminella/missbrukare erbjuds ett alternativ till sitt nuvarande liv. I målgruppen ökar antalet ungdomar och människor med olika kulturell bakgrund.

Verksamheten är organiserad i olika huvudområden, som medlemmarna kan vara aktiva inom och få en ökad självkänsla genom att känna sig behövda. Det finns ansvariga kontaktpersoner för varje område, som är Anstaltsverksamhet, Madder & fadderverksamhet, Boendeverksamhet, Arbetspool, Aktiviteter, Idrottsverksamhet, Ungdomsverksamhet och Information och opinionsbildningsverksamhet.

KRIS föreningsemblem innehåller orden Hederlighet, Drogfrihet, Kamratskap och Solidaritet. Dessa begrepp är en ledstjärna för föreningens verksamhet och en utmaning för medlemmarna att försöka leva upp till.

Föreningslokalen på Tjärhovsgatan 34 fungerar som en mötesplats för nya och gamla medlemmar. Den håller öppet måndag-fredag 09.00 – 21.00 och lördag-söndag 12.00 – 18.00. Vardagsmorgnarna inleds med morgonsamling, då alla med vissa uppdrag och aktiva medlemmar rapporterar vad de ska göra just denna dag och det finns utrymme att ta upp olika frågor. Det finns möjlighet att äta och dricka kaffe till ett billigt pris och att använda internet-uppkopplade datorer. Besöksantalet i lokalen brukar ligga på 100-150 per dag. Det anordnas också studiecirkel och föreläsningar i lokalen och man tar emot en mängd studiebesök av olika slag.

På Tjärhovsgatan 9 delar KRIS Stockholm lokal med den nationella verksamheten och med projektet "Söder mot Narkotika". Stockholmsföreningen har här sitt kontor med ledning och administration.

Ett antal fängelser och häkten för både män och kvinnor besöks regelbundet för information om KRIS och motivation av enskilda att med hjälp av KRIS försöka bryta sitt kriminella livsmönster. Besöken schemaläggs och uppgår till 700-800 på ett år. Man hjälper också till med frigivningsförberedande åtgärder, såsom §34-placeringar, §14-aktiviteter (aktivitet förlagd utanför anstalt) och hämtning vid frigivning.

KRIS Stockholm deltar tillsammans med ett antal andra organisationer och kriminalvården i ett EU-projekt, Bättre frigivning, som bl.a. gjort en studie av hinder och möjligheter under frigivningsprocessen och som syftar till att förbättra de intagnas möjlighet att redan från anstalten ordna de praktiska förutsättningarna för livet efter frigivningen. Bland annat genom att det inne på fängelserna ska finnas samlad aktuell samhälls- och föreningsinformation och en kontaktyta med föreningar, fack, arbetsmarknad och andra intressenter i samband med frigivningen och dessutom möjlighet till viss utbildning. För samordning av dessa insatser måste varje fängelse ha en utsedd ansvarig kontaktperson.

Vid frigivningen erbjuds en madder eller fadder, dvs en stödperson på KRIS, som kan ge stöd och hjälp i myndighetskontakter och allmänt stödja den nymuckade att hålla sig drogfri och avhålla sig från brott. Den första tiden efter frigivningen är erfarenhetsmässigt en kritisk del i processen, då det ibland kan krävas stöd dygnet runt.

Även personer som dömts till övervakning med fotboja, kan numera placeras hos KRIS Stockholm. Det har precis börjat under hösten 2004 och utfallet av detta kan ännu inte värderas.

KRIS förfogar över egna boenderesurser, som kan erbjudas medlemmar som saknar bostad. Dels har man genom ett blockförhyrningskontrakt hos Stiftelsen Hotellhem i Stockholm drygt 20 lägenheter på hotellhemmen, varav de flesta finns på Hotellhemmet Magnus Ladulås, och dels har man ett stödboende, Lilla Gungan, med 5 platser i en villa i Enskede. Dessa boendialternativ är s.k. förstastegsboende, som är av tillfällig karaktär och ej permanent. Under de första 3-6 månaderna tar KRIS av socialtjänsten ut en tillsynsavgift på 200 kr per dygn, på Lilla Gungan 275 kr, för att garantera en kontaktperson som finns till hands dygnet runt. I år har de genom bostadsföretaget Realia AB också fått 4 lägenheter i Vårby, som däremot har karaktären av försökslägenheter som den boende efter viss tid ska kunna få överta kontraktet till.

KRIS Stockholm har lagt ner mycket kraft på att marknadsföra sig hos myndigheter och företag och har idag ett uppbyggt kontaktnät på arbetsmarknadsområdet och kan hjälpa medlemmarna i sådana kontakter. Detta kan gälla allt från utbildning, arbetsträning, anställning med arbetsmarknadsstöd till regelrätta anställningar. Det är också många inom KRIS som är anställda med lönebidrag och kan tjäna som förebilder för nya medlemmar.

Tillsammans med Av Egen Kraft AB i Norrtälje kan KRIS Stockholm erbjuda lärlingsutbildning inom många yrkesområden. Under utbildningen bor eleven i företagets halvvägshus i Norrtälje med tillsyn av KRIS-medlemmar. I samarbete med NBV (Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet) kan medlemmar också erbjudas kurser eller studiecirkel av olika slag, bl.a. Starta Eget-kurs, datakurs, kurs i föreningskunskap och kurs i privatekonomi.

Medlemmar som på grund av sin kriminella belastning inte kan få teckna eget mobiltelefonabonnemang har möjlighet att få detta genom att KRIS tecknat ett avtal om 450 abonnemang hos Tele2/Comviq. Detta är en viktig förutsättning för att kunna hålla kontakt i olika sammanhang och kunna bli nådd av andra.

För att stimulera medlemmarna till en aktiv fritid anordnas ett varierande utbud av kultur- och fritidsaktiviteter och KRIS får från olika arrangörer en mängd fribiljetter till evenemang inom både kultur och sport. På fryshuset får KRIS-medlemmar nyttja gymet till reducerat pris. Dessutom deltar KRIS med två fotbollslag i seriesystemet.

På ungdomssidan arbetar KRIS dels med förebyggande information i högstadie- och gymnasieskolor och ungdomsgårdar. Dessutom har de ett program, som riktar sig till ungdomar som gjort kriminell debut. Detta kallas KBP (Konsekvensbeskrivningsprogrammet) och kan genom ramavtal med Stockholm stad utnyttjas av socialtjänsten.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

KRIS Stockholm ingår i aktionsgruppen Söder mot Narkotika, tillsammans med bl.a. IOGT-NTO, Rainbow Sweden, RNS (Riksförbundet Narkotikafritt Samhälle), den lokala polisen och socialtjänsten på Södermalm.

De har generellt en bred kontaktyta till andra organisationer som arbetar med drogbekämpning och sysselsättningsfrämjande insatser. Inte minst när det gäller samordnade opinionsmanifestationer och liknande. En organisation som de samarbetat med, Återvinnarna, kommer från nästa år att ingå i KRIS. Återvinnarna är en ideell förening som ger människor möjlighet till arbete i en second-handbutik, som tar emot kläder, möbler m.m. från allmänheten, renoverar och säljer i butiken.

För socialtjänsten utgör KRIS ett komplement som stärker utsikterna till fler ”lyckade fall”, vilket även för samhället i stort är av stor betydelse.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

KRIS Stockholm har sedan bildandet 1997 vuxit i snabb takt och alltjämt pågår ett omfattande utvecklingsarbete. Inom arbetsverksamheten, i syfte att skapa fler arbetstillfällen för sina medlemmar, är de precis i startgroparna att börja med personaluthyrning för viss tid eller för visst uppdrag till olika företag som KRIS skrivit avtal med. De har också en ambition att starta verksamheter inom KRIS som leder till arbetstillfällen och samtidigt kan göra KRIS mindre bidragsberoende.

Ett långsiktigt mål som KRIS haft under en längre tid är att starta ett behandlingshem med inriktning på deras specifika målgrupp. Dessa planer börjar nu konkretiseras i diskussion med Jan Emanuel Johansson, som de redan har ett långtgående samarbete med när det gäller lärlingsutbildningen genom dennes företag Av Egen Kraft AB.

KRIS har en filosofi att låta medlemmarna engagera sig för att bygga upp och starta nya verksamheter, med styrelsens godkännande förstås, vilket innebär att det finns en mängd tankar och idéer av olika dignitet.

Sällskapet Länkarna Stockholm Mariedal

Intervjupersoner: Ulf Hinderbäck, ordf., Rune Englund och Folke Ahlberg

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar: 150	Antal fast anställda: -
Antal besökare: 30-40 per dag	Antal anställda med lönebidrag: 5
Årshyra: 531.000	Antal OSA-anställda: -
Bidrag från staden: 672.000	Antal volontärer: 25 aktiva, erfarna medl.

Målgrupp och verksamhet

Mariedalslänkarna bildades redan 1945 och är den svenska länkrörelsens moderorganisation. De har av tradition riktat sig till alkoholmissbrukare men under senare år har målgruppen till följd av förändringar i missbruksmönstret utvidgats till att omfatta även drog- och blandmissbrukare.

Föreningen har cirka 150 medlemmar med en relativt hög medelålder. Många lyckas hålla en stabil nykterhet med stöd av gemenskapen i föreningen, och framhåller därför verksamhetens återfallspreventiva betydelse. De har fem personer anställda med lönebidrag, i övrigt sker arbetet ideellt. Medlemsmöte hålls en gång i månaden.

De har öppet hus i sin fastighet på Kungsholmen, invid Karlbergskanalen, vardagar 09.00 – 20.00 och lördag och söndag 11.00 – 21.00. Huset ligger vackert vid kanalen och är öppet för allmänheten. Sommartid kan man locka med uteservering och minigolfbana. I övrigt kan man spela biljard, kort eller schack, titta på TV, utnyttja husets bibliotek eller umgås över en kopp kaffe. Aktiviteterna är förbehållna sällskapets medlemmar, men cafeterian är öppen för allmänheten..

Det ska vara helt nyktert och drogfritt i lokalen. Skulle någon komma dit påverkad så tar man vederbörande åt sidan till kontoret, som ligger i en intilliggande byggnad, och försöker prata med honom/henne. Om man misstänker att någon är påverkad, men denne förnekar detta, så har man möjlighet att göra ett alkometer-test.

Under hela öppettiden finns det erfarna länkmedlemmar till hands, om man vill prata med någon om sina problem och få råd och hjälp och stöd. Detta tillgodoses genom att medlemmar sätter upp sig på en anmälningslista för jour och får utkvittera nycklar till huset för den tiden de har ansvaret. Vid akuta behov kan de bistå med kontakter för avgiftning eller vård, i vissa fall kan de hänvisa till andra frivilligorganisationer.

Sällskapet strävan är att kunna erbjuda en fast regelbundenhet i närvaro och kamratstöd, varför de har några olika grupper, som man som medlem kan delta i och få regelbundenhet i kamratstödet. Man har t.ex. flera lag i biljard, som spelar i turneringar, som pågår under hela höst/vår säsongen, mot en rad olika föreningar och andra länksällskap, man har en jazzcirkel som träffas regelbundet och ”spisar” och man har en kvinnogrupp, som ordnar olika aktiviteter tillsammans och även har studiecirkelverksamhet. Även i övrigt anordnar sällskapet olika aktiviteter, utflykter och studiebesök m.m. men basen i allt är det alltid närvarande kamratstödet.

Mariedalslänkarna har också ett eget HVB-hem, Kustbohemmet på Ramsö, som kan erbjuda en vistelse i total drogfrihet och som drivs enligt länkrörelsens ideologi. Verksamheten har ramavtal med socialtjänsten i Stockholm.

Mariedalslänkarna har en ganska omfattande utbildnings- och kursverksamhet, både internt och externt. Den externa verksamheten riktar sig i första hand till skolor, sjukhus och beroendekliniker och handlar om alkoholism och om länkrörelsens verksamhet. Internt sker det oftast i form av gruppdiskussioner eller studiecirkel om t.ex. länkrörelsens ”sju punkter” eller andra angelägna områden. ”De sju punkterna” finns med som bilaga till denna rapport. På ett medlemsmöte under våren utses årsvis ett studieombud, som ansvarar för den övergripande planeringen och organisationen av utbildningsverksamheten.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

Mariedalslänkarna har regelbundet framför allt utbyte med andra länkorganisationer, men har ett brett kontaktnät och grundinställningen att vara öppna för samarbete om man har gemensamma mål, varför de då och då även samarbetar med andra organisationer.

De har samarbetat med missbruksenheten på Kungsholmens stadsdelsförvaltning i syfte att locka flera kvinnor till verksamheten, vilket haft viss framgång. Tillsammans med förvaltningen har de också samarbetat med närpolisen på Kungsholmen för att förbättra situationen för våldsutsatta missbrukande kvinnor.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

Mariedalslänkarna planerar en informationskampanj till arbetsplatser på Kungsholmen, i första hand riktat till personalansvariga, vilket i bästa fall kan leda till en delvis ny målgrupp för verksamheten, om arbetsgivarna är intresserade att diskutera innehåll och former för samarbete. Målsättningen är att kunna erbjuda stöd till personer i arbetslivet, som håller på att förlora förtroendet i tillvaron, och att dessa ska kunna få information om erbjudandet i så god tid att ”det inte går för långt”.

Ett problem, som flera verksamheter vittnar om, är det ökande antalet besökare som ”faller mellan stolarna”, främst psykiskt sjuka missbrukare som genom sitt beteende kan ställa till bekymmer för många andra. Det finns en osäkerhet hur man ska hantera denna grupp i flera verksamheter. Man är dock tämligen överens om att det krävs andra resurser.

Verdandi Stockholmskretsen

Intervjupersoner: Stig Nilsson, samordnare, Gunnar Tjellström, Verdandi Söder och Monica Rehlin, Verdandi Vårberg

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar: 1.400	Antal fast anställda: 1
Deltagare/månad: i all verksamhet ca 5000	Antal anställda med lönebidrag: 2
Årshyra: 279.000	Antal OSA-anställda: -
Bidrag från staden: 1.056.000	Antal volontärer: 78

Målgrupp och verksamhet

Verdandi Stockholmskretsen har stor bredd i sin verksamhet, som är fördelad på regionala underavdelningar i sammanlagt 5 lokaler. Man vänder sig till mycket varierande grupper: ensamma äldre människor, barn och ungdomar, arbetslösa eller långtidssjukskrivna, invandrargrupper och människor med sociala problem, som missbruk eller hemlöshet, eller psykiskt funktionshindrade. Verksamheten bygger i huvudsak på frivilligarbete. Det är bara tre anställda i hela Stockholmskretsen, en samordnare och två fritidsledare.

Mycket av det förtjänstfulla arbete som görs inom Verdandi för att bryta människors isolering och skapa gemenskap över gränserna, att förebygga tidig utslagning m.m. ligger utanför den här kartläggningens uppdrag att redovisa. Verdandi Årsta och Verdandi Tensta har visserligen en del missbrukare och hemlösa, som kommer till lokalerna när det är öppet hus, som i viss mån kan få del av gemenskapen och kamratstödet där, men i huvudsak har det varit i Farstalokalen som stöd till dessa grupper organiserats.

Lokalen i Farsta har samnyttjats av Verdandi Söder, Verdandi Skärholmen-/Vårberg, Verdandi Skarpnäck, Verdandi Fritidsavdelning och har dessutom inhyst Stockholmskretsens information- och rådgivningscenter och kontor. Under hösten 2004 avvecklas lokalen i Farsta och verksamheten där överförs till lokalen i Årsta och samordnas med Årsta-avdelningens verksamhet. Skälet till detta är främst att lokalen i Årsta ligger bättre till kommunikationsmässigt, men också att ny verksamhet startas i Rinkeby. Flytten innebär bättre samordning av verksamheten till utsatta människor. Den uppsökande verksamheten kan intensifieras, eftersom man får fler kunniga uppsökare och ledare i öppet hus-verksamheten. Närheten till innerstaden och Södermalm gör att fler utsatta kommer att nås och få stöd. Skulle det uppstå konkurrens om nyttjandet av lokalen så har man också möjlighet att boka in vissa möten i Årsta Folkets hus, där man åtnjuter 0-taxa.

Lokalen är öppen vardagar 10.00 – 15.00, då även information- och rådgivning är tillgängligt. Nu byggs verksamheten ut på vardagkvällar 17.00 – 20.00 och söndagar 11.00 – 15.00. Avdelningarna ovan samverkar om innehållet och fastställer månadsprogram för kvällsaktiviteter och möten. Det kan innebära allt från temamöten av olika slag, skapande verksamhet m.m. till samvaro över en kopp kaffe. Ett par gånger i månaden genomför de också någon form av veckoslutsarrangemang.

Under vissa storhelger, och framför allt under hela jul- och nyårshelgen, samarbetar alla avdelningar för att kunna genomföra en Alternativ helgverksamhet. De har då öppet i lokalen varje dag under helgen och det är i samband med detta som de bland annat får kontakt med många hemlösa.

Kärnan i Verdandis verksamhet kan sammanfattas i ord som solidaritet och gemenskap, vilket praktiskt tar sig uttryck i kamratstöd. Utgångspunkten är att genom förtroendefulla relationer kunna stödja sina ”olycksbröder/systrar” till att orka ta sig an ett förändringsarbete, med allt vad det kan innebära. Det innebär också att man kan ställa upp som stöd i kontakter med socialtjänsten eller andra myndigheter. Medlemmar som vill ställa upp som kamratstödjare, liksom de som vill hjälpa till med informations- och rådgivningsverksamheten eller andra uppdrag inom rörelsen, får utbildning och träning för sitt uppdrag genom mer erfarna medlemmar.

Verdandi Stockholmskretsen har en egen kursgård i Dalarna, som används mycket flitigt. Dels för kurser, seminarier och gemenskapsträffar för olika grupper, som man har kontakt med i verksamheterna, men framför allt för utbildning och träning av medlemmar för olika uppdrag, t.ex. för kamratstödjare, verksamhetsledare m.m. Gården bygger på självhushåll, vilket tillför en dimension av gemenskap och träning att göra saker tillsammans, och är mycket uppskattad av medlemmarna.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

Verdandi har lokalt stöd och bra samarbete i de stadsdelar där de har sina verksamheter. De har också erfarenhetsutbyte, och i viss mån samverkan, med en del andra organisationer lokalt. De ser sin verksamhet som komplement till samhällets andra insatser och har ambitionen att länka vidare till socialtjänsten när de uppfattar att det behövs.

Basen för Verdandis verksamhet är en socialpolitisk ideologi med målen social rättvisa och ett alkoholskadefritt samhälle. Utifrån denna socialpolitiska plattform bedriver Stockholmskretsen ett mycket omfattande informationsarbete riktat till myndigheter, tjänstemän, politiker, företag och andra organisationer. De arrangerar dessutom en mängd temamöten, konferenser och seminarier med ett socialpolitiskt innehåll.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

Ett problem som Verdandi vill lyfta fram är det ökande antalet människor som ”faller mellan stolarna”. Det gäller oftast människor med komplexa problem, som behöver hjälp från både socialtjänst och psykiatri, men som till följd av bristande samarbete mellan dessa inte får hjälp från någondera. Verdandi försöker genom utbildningsinsatser att höja kompetensen hos sina kamratstödjare och verksamhetsledare när det gäller att möta dessa människor och att ge dem stöd att få sina rättigheter tillgodosedda.

Organisationer med fritidsaktiviteter som bas för kamratstöd

Fritidsföreningen Nobba Brass & Nubbe

Intervjupersoner: Caroline Lundegard, ordf. och Claes Ståhlevi

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar: 700	Antal fast anställda: -
Antal besökare:	Antal anställda med lönebidrag: 1
Årshyra: 400.000	Antal OSA-anställda: -
Bidrag från staden: 825.000	Antal volontärer: 45

Målgrupp och verksamhet

Föreningen vänder sig till människor med missbruksproblem, som är beredda att acceptera kravet på absolut nollgräns när det gäller både sprit och droger i samband med all verksamhet. Man vänder sig också till yngre människor som befinner sig i riskzon för att fastna i missbruk. En grupp som ökat under senaste året är ensamstående mödrar. Andra organisationer och verksamheter, som arbetar för att motverka missbruksproblem, erbjuder kollektivt medlemskap för att ge deras medlemmar och klienter möjlighet att utnyttja föreningens lokaler och delta i föreningens aktiviteter. Bland medlemmarna finns också ett antal anhöriga till missbrukare, men som själva inte har missbruksproblem.

Föreningens grundläggande ambition är att stödja och främja f.d. missbrukares behov av en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med icke missbrukare och att befrämja deras personliga utveckling och självförtroende.

Föreningslokalen på Magnus Ladulåsgatan 3 har haft fasta öppettider vardagar 09.00–16.00, tisdag och torsdag förlängt till 20.00. Själva café-verksamheten togs för ett år sedan över av Rainbow Sweden och var öppen för allmänheten.

I oktober 2004 flyttade föreningen till Björngårdsgatan 1 B. Öppettiderna är desamma, men har utökats till att omfatta även lördagar, preliminärt 14.00–19.00. De kommer att ha café även där men bara för medlemmar. I caféet ska finnas tillgång till internet-uppkopplade datorer. Utöver de fasta tiderna anordnas en kväll i veckan någon form av temakväll. Det kan vara allt från underhållning i form av musik och dans till diskussionsafton med inbjudna föreläsare m.m.

Lokalen används för en rad olika kultur-, nöjes- och kursaktiviteter och utgör en samlingspunkt för att skapa en känsla av gemenskap. I lokalen finns bland annat bastu, solarium och gym, det finns en brännugn för keramik m.m.

Under den förlängda öppettiden tisdagar och torsdagar har AA möten i lokalen och då finns också tillgång till kostnadsfri juridisk rådgivning. Föreningen har kunnat knyta fem jurister mycket förmånligt till denna verksamhet, som i första hand vänder sig till personer som är på väg att ordna upp sin sociala situation och där rådgivningen kan utgöra ett led i rehabiliteringen. Rådgivningen har mycket stor efterfrågan.

Föreningen har ett fotbollslag och ett innebandylag som tävlar i Korpen. De har träning en kväll i veckan. Olika kvällar i veckan anordnas diverse andra fasta aktiviteter, såsom badminton, motionsgymnastik, quigong, yoga, datakurs, schack m.m. Aktivitetsledare kommer i stor utsträckning från medlemskåren, men en del rekryteras utifrån, och de får ett litet arvode för sin insats. Det som inte går att ordna i den egna lokalen hyr man in förmånligt.

Utöver de fasta aktiviteterna anordnar föreningen regelbundet en mängd andra aktiviteter av olika slag, där man kan få rabatterade priser för medlemmarna. Exempel på sådana aktiviteter som genomförts är bland annat familjeutflykt med buss till Eskilstuna Zoo och Nöjespark, skidresa till Kungsberget, båtutflykt till Birka, minigolf i Tanto, fisketur i skärgården m.m.

Varje år anordnar föreningen två stora idrottsevenemang, Gökotteloppet i maj och NBN-cupen i fotboll i september, samt en biljardcup. Dessutom anordnas olika fester och aktiviteter vid större helger.

Genom ett brett kontaktnät med olika kultur-, nöjes- och sportarrangörer har föreningen lyckats utverka ett stort antal fribiljetter till olika evenemang för sina medlemmar, vilket varit mycket uppskattat.

Vid varje månadsskifte ger föreningen ut Månadsbladet till alla medlemmar. I detta ges information om fasta och planerade aktiviteter och medlemmarna har möjlighet att lämna synpunkter på verksamheten och önskemål om nya aktiviteter.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

NBN ingår i nätverket för dagöppet-verksamheter, som träffas en gång i månaden och utbyter erfarenheter. Dessutom får de kontakt med många organisationer, bland annat de inom Rainbow Sweden, genom erbjudandet om kollektivt medlemskap.

Föreningen bedriver en kontinuerlig informationsverksamhet till behandlingshem, inackorderingshem, öppenvårdsprogram och andra behandlingsenheter för missbrukare och det är många från sådana verksamheter som besöker föreningen. Från Maria Beroendecentrum kommer t.ex. regelbundet grupper på besök.

Genom att föreningen kan ta emot personer för arbetsträning, som OSA-ansättning eller för samhällstjänst utgör de ett tydligt komplement till både socialtjänst och frivårdsmyndighet. Socialtjänsten kan också föreslå en person, som behöver stöd i det dagliga livet, att komma till lokalen och föreningen kan då göra en handlingsplan tillsammans med socialtjänsten och personen i fråga.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

NBN har under en följd av år haft stora problem, dels med ekonomin men också med bristfälligt ansvarstagande för vissa åtaganden i föreningens namn och för strukturen i verksamheten, vilket skadat föreningens trovärdighet utåt. Den nya styrelsen, som utsågs vid ett extra årsmöte i oktober 2003, har under året gjort en kraftsamling för att sanera detta.

Beträffande ekonomin så har de lyckats hitta en ny lokal, som är mer funktionell och har bättre läge än den tidigare och har betydligt lägre hyra. De har också sett över alla avtal med återförsäljare och leverantörer och gjort stora kostnadsbesparingar inom administrationen.

När det gäller ansvarsfrågor har de bland annat sett till, att personer som placeras hos föreningen för arbetsträning eller genom OSA får en handledare och kontaktperson hos föreningen och att placeringen följs upp och utvärderas kontinuerligt, något som tidigare inte fungerat tillfredsställande. Detta innebär att man också ställer krav på socialtjänsten att följa upp sina placeringar.

Föreningen för Nykter och Drogfri Fritid (NDF)

Intervjupersoner: Jan Lindner, ordf., Maria Imérus och Hugo Gerola

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar: 60	Antal fast anställda: -
Antal besökare: 15-30 på möte	Antal anställda med lönebidrag: -
Årshyra: -	Antal OSA-anställda: -
Bidrag från staden: -	Antal volontärer: -

Målgrupp och verksamhet

Föreningen verkar för att ge stöd och hjälp till medlemmarna att bibehålla eller återfå känslan av meningsfullhet i livet under nyktra och drogfria former. Föreningen registrerades som fristående ideell förening 2003, men var innan dess sedan 1999 en motsvarande förening inom Stadsmissionen, med rötterna i Stadsmissionens alkoholmottagning på Västmannagatan.

Fokus i verksamheten ligger i att utveckla ett meningsfullt fritids- och friluftsliv i gemenskap med andra. Föreningen saknar en egen lokal men har medlemsmöten varannan söndag i en av socialtjänsten upplåten lokal på Drakenbergsgatan vid Hornstull. Mötena brukar samla mellan 15-30 medlemmar och utgör ett regelbundet forum för gemenskap och kamratstöd över en kopp kaffe och ger dessutom möjlighet att delta i planering av aktiviteter.

Styrelsen ger ut ett informationsblad en gång i månaden, vilket skickas till alla medlemmar.

Eftersom föreningens ekonomi är mycket begränsad så styr det valet av aktiviteter i viss mån. Men man har gjort gemensamma teaterbesök, utflykter och besökt andra verksamheter, som t.ex. Roo Gård, Kurön, Mariedalslänkarna och deras behandlingshem Kustbohemmet på Ramsö.

Utöver särskilt anordnade aktiviteter så umgås medlemmar mycket med varandra och stöttar varandras nykterhet och drogfrihet genom ett naturligt kamratstöd i vardagen.

Föreningens främsta resurs har varit, att de fått disponera Stadsmissionens friluftsgård på Gallboda i Roslagen många helger och även hela veckor, bland annat alla storhelger. Förutom att föreningens medlemmar fått ett aktivt friluftsliv har de också skött om fastigheten, vilket inneburit skötsel av trädgården och underhåll och förbättringar av fastigheterna på gården. Även släkt och vänner har kunnat bjudas in till Gallboda, vilket varit värdefullt för släkt- och familjerelationer och för många medlemmar bidragit till ett utökat socialt nätverk av nyktra och drogfria bekanta. Tyvärr har de nästa säsong inte samma tillgång till detta, eftersom Stadsmissionens egna verksamheter ska utöka sin användning av gården.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

NDF är från i år medlem i paraplyorganisationen Rainbow Sweden och söker aktivt samarbete med andra liknande föreningar i syfte att utvidga det sociala nätverket och kunna erbjuda fler aktivitetsområden. Med Kamratföreningen Kontakt har man redan inlett konkreta samarbetsplaner rörande gemensamma aktiviteter och samnyttjande av deras fastighet Grindstugan.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

Det inledda samarbetet med samarbetet med Kamratföreningen Kontakt kan leda till ett bättre resursutnyttjande och det finns tecken på att fler föreningar är intresserade att samarbeta om kamratstödande fritidsaktiviteter. På NDF är man övertygade om att detta är rätt väg att gå.

Problemet för NDF är avsaknaden av en egen lokal, som kan vara en träffpunkt och vara tillgänglig för medlemmarna varje dag. Inte minst skulle rekrytering av nya medlemmar underlättas om man hade en lokal som bas, där man på ett naturligt sätt skulle kunna umgås och hitta nyktra och drogfria vänner.

Kamratföreningen Kontakt

Intervjuperson: Leif Åberg, ordf., Viveka Andersson-Viltok och Jan-Erik Bjernestål

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar: 60	Antal fast anställda: -
Antal besökare: se nytjande	Antal anställda med lönebidrag: -
Årshyra: ca 10.000 inkl el	Antal OSA-anställda: -
Bidrag från staden: -	Antal volontärer: "kärntrupp" ca 10

Målgrupp och verksamhet

Föreningen riktar sig till människor med missbruksproblem och deras anhöriga. Det är en relativt liten förening med förankring i sydvästra Stockholmsområdet. Föreningen bildades 1992 av personer som ingick i en eftervårdsgrupp på Krinolinerna, som vid denna tid avvecklades som kommunal institution och övertogs av Johanneshovslänkarna.

Ett vanligt fenomen för missbrukare som blir nyktra eller drogfria är känslan av ensamhet och villrådighet i sin nya tillvaro. För att inte återfalla i missbruket är gemenskap med andra i samma situation och göra saker tillsammans med dessa av stor betydelse. Det är i detta återfallspreventiva syfte föreningen kommer in.

Inriktningen är kamratstöd genom gemensamma aktiviteter, som i första hand utgår från deras lokal Grindstugan i Mälärhöjden. Stugan nyttjas så gott som dagligen under sommarhalvåret, i något mindre utsträckning på vintern. Det kan röra sig om båtutflykter, bad, gemensamma måltider, underhållsarbete av fastighet och mark m.m. Vintertid har stugan bland annat nyttjats för vinterfiske.

Grindstugan hyrs av fritidsförvaltningen i Stockholm och ligger mycket vackert vid Mälaren med egen brygga. Föreningen har två båtar, en snipa med några kojplatser i och en mindre roddbåt, och dessutom finns det plats på bryggan för gästande båtar.

Rent praktiskt har de en bokningslista i stugan, där medlemmar kan teckna upp sig för att låna stugan eller en båt för någon viss tid och ändamål, så kan andra medlemmar ”haka på”.

Om en medlem, som brukar vara med vid stugan, uteblir och inte hör av sig så försöker man få kontakt med vederbörande och förvissa sig om att det inte hänt något. Skulle det behövas så försöker man hjälpa vederbörande att bryta ett återfall och se till att han/hon kommer tillbaka i gemenskapen.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

Föreningen har inlett diskussioner med andra föreningar om samarbete kring nyttjandet av stugan. En av föreningarna man haft kontakt med är Kamratföreningen för Nykter och Drogfri Fritid (NDF). Liksom för NDF ligger fokus i verksamheten i att utveckla ett meningsfullt fritids- och friluftsliv i gemenskap med andra. Av Stockholmsföreningar i övrigt har viss kontakt även varit med ALRO och med IOGT:s kamratstöd på Vetegatan.

En förening som de redan samarbetar med är föreningen ”För 100 gubbar” i Botkyrka, som har cirka 15 medlemmar som regelmässigt deltar i verksamheten.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

Verksamheten har stor betydelse för medlemmarna, men eftersom föreningen inte har fått några bidrag senaste åren och haft svårt att få det att gå ihop ekonomiskt, så hoppas de att samarbete med andra föreningar ska kunna ge förutsättningar för att kunna fortsätta.

Organisationer med opinionsarbete som bas för kamratstöd

Föreningen Stockholms Hemlösa

Intervjupersoner: Rolf Nilsson, ordf. och Per Sternbeck

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar: 400	Antal fast anställda: -
Antal besökare:	Antal anställda med lönebidrag: -
Årshyra: 19.000	Antal OSA-anställda: -
Bidrag från staden: 38.000	Antal volontärer: -

Målgrupp och verksamhet

Föreningen har som målsättning att organisera alla hemlösa i Stockholm för att få en bred plattform för sina krav på förbättringar av de hemlösas villkor. Deras ambition är att medverka i debatten om hemlöshet och försöka bli en del av den politiska processen. Medlemsantalet på hösten 2004 är närmare 400.

Huvudmålet är att hemlöshet som fenomen ska försvinna. För att komma dit har föreningen satt upp fyra delmål som de anser måste uppfyllas:

- Bostad åt alla
- Sjuk- och hälsovård åt alla
- Utbyggd missbrukarvård
- En politisk process måste starta med målet att få bort hemlösheten. I den processen måste hemlösa själva finnas med

Föreningen har olika sätt att driva debatten om hemlöshetens villkor. Man skriver artiklar, genomför aktioner och demonstrationer och anordnar föredrag, debatter och diskussionskvällar själva eller tillsammans med andra. Man har t.ex. ett samarbete med ABF om återkommande debattkvällar med olika teman som berör hemlöshet, som hittills samlat mycket folk och även många av föreningens medlemmar.

Utöver det övervägande opinionsbildande arbetet fick föreningen i slutet av 2003 till stånd ett samarbete med ett bostadsföretag, som erbjudit sig att förmedla ett antal rivnings- och evakueringslägenheter till hemlösa. Man samarbetar med Enheten för hemlösa vad gäller den konkreta förmedlingen av dessa till enskilda personer.

Det ligger i sakens natur, att det innebär vissa svårigheter att etablera och bibehålla en kontinuerlig kontakt med medlemmarna. Misstron mot samhället är stark, vilket avspeglar sig även i tron på att föra en jämlik debatt och dialog med detta samhälle. Det är därför viktigt att föreningen hörs och syns och att det finns substans i det man uppnår. För att försöka komma ut till sina medlemmar med information har föreningen därför regelbundna öppna föreningsmöten, som avhålls på Ny Gemenskap eller Convictus. Man ger också ut ett Info-blad, med sex nummer per år, som distribueras till hemlösa i stan på olika ställen där hemlösa vistas.

Föreningen har en lokal i Gröndal, som i första hand tjänar som kontor och administrationslokal för styrelsen, men också är öppen för besök av enskilda medlemmar måndag, onsdag och fredag 10.00 – 13.00 eller på avtalad tid därutöver. Lokalen är utrustad med telefon och data.

Styrelsen består av 7 personer och har möte varannan vecka.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

Föreningen har ett bra samarbete med Convictus och Ny Gemenskap, som upplåter både möteslokal och andra resurser till föreningen, och som de samarbetar med om en del utåtriktade arrangemang. De har också fått stöd av RFHL, dels genom att en person avsätter en del av sin arbetstid för föreningen, dels genom att föreningens nuvarande ordförande har OSA-anställning på RFHL.

När det gäller socialtjänsten så deltar föreningen i ett brukarråd på Enheten för hemlösa, varigenom även samverkan om fördelning av lägenheter enligt ovan sker.

Föreningen åtnjuter stort intresse från massmedia och har lyckats få stort utrymme, i framför allt den lokala pressen, för både hemlöshetsfrågor i stort och för artiklar av eller om ledande företrädare i föreningen.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

Föreningen lyfter fram två huvudproblem. Det ena är den alltför höga hyresnivån i Stiftelsen Hotellhems anläggningar, vilket även får genomslag i de blockförhyrningar som socialtjänsten har för vissa alternativboenden. Det andra gäller hur pengarna som anslås för hemlösheten används. De menar att en större andel än idag av alla anslagna miljoner borde kunna användas till att bygga billiga och enkla *egna* bostäder för hemlösa.

En acceptabel lösning av dessa frågor skulle enligt föreningen innebära en utvecklingsmöjlighet för många av de hemlösa.

Kamratföreningen Metadon och Subutex (KMS)

Intervjupersoner: Patrik Sjöblom, ordf. och Torbjörn Ahl, vice ordf.

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar:	45	Antal fast anställda:	-
Antal besökare:	-	Antal anställda med lönebidrag:	1
Årshyra:	-	Antal OSA-anställda:	-
Bidrag från staden:	-	Antal volontärer:	4

Målgrupp och verksamhet

KMS är en nybildad förening, februari 2004, som i första hand vänder sig till narkotikamissbrukare som har behandling med Metadon eller Subutex mot sitt missbruk. Personer som vill ha sådan behandling kan få råd om hur man söker det, men de får söka själva.

Än så länge får föreningen disponera ALRO Stockholms lokal, men har ambitionen att ordna egna lokaler så snart ekonomisk möjlighet gives. Till att börja med har föreningen arbetat med att bygga upp en stabil grund, ideologiskt och stadgemässigt, att bygga verksamheten på. Man informerar om föreningens verksamhet ute på Metadon- och Subutexteamen och får på det sättet stadigt nya medlemmar. I september var medlemsantalet cirka 45.

Föreningens ideologiska bas är att helt ta avstånd från legalisering av narkotika, att arbeta mot narkotikan och för den beroende.

Målet är att kunna bidra till en förbättring av villkoren, när det gäller behandling och social rehabilitering i stort, utöver själva Metadon- eller Subutexbehandlingen för sina medlemmar. Men de förespråkar inte Metadon eller Subutex till alla som vill ha det, utan menar att de yngre heroinisterna eller de som inte fastnat så hårt i missbruket, måste erbjudas andra former av behandling och framför allt individuellt anpassad social rehabilitering efter behandlingen.

Detta innebär att de naturligtvis kommer att delta aktivt i samhällsdebatten i narkotikafrågor, men framför allt att de har ambitionen att stödja enskilda medlemmar i kontakten med social- och beroendevård för att de ska få tillgång till en individuellt anpassad behandling och social rehabilitering. Föreningen har idag 4 personer som på ideell basis svarar för detta individuella medlemsstöd, men i takt med att föreningen etablerar sig så kommer denna grupp att utökas.

Man har som målsättning att sprida den kunskap och erfarenhet som medlemmarna har till beslutsfattare på alla nivåer inom vården och ställa krav på bättre samarbete mellan olika myndigheter i rehabiliteringsprocessen. De närmaste planerna är att kontakta alla Metadon- och Subutexteamen och klargöra sin inställning och inbjuda till samarbete, bland annat för att undvika anmälningar av olika slag så långt det är möjligt. De har också som målsättning att göra motsvarande i förhållande till socialtjänstens olika enheter.

Sammankomster och gemensamma aktiviteter för medlemmarna kommer att anordnas i garanterat drogfri miljö.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

Föreningen bildades av tidigare medlemmar i Svenska Brukarföreningen. De stora skiljelinjerna mellan föreningarna är i huvudsak två: 1. Ordföranden i Brukarföreningen har offentligt krävt att personligt bruk och innehav av narkotika ska avkriminaliseras medan KMS entydigt motsätter sig legalisering av narkotika, 2. Brukarföreningen dömer i princip ut hela det sociala välfärdsystemet i Sverige och vill ha en total förändring av lagstiftning inom missbrukarvårdsområdet och rätt till Metadon eller Subutex för alla opiatberoende, medan KMS tror på systemet och möjligheterna att inom systemet förbättra villkoren genom samarbete och inte förespråkar Metadon eller Subutex för alla.

Som framgått i det ovanstående så har KMS ett bra samarbete med ALRO, som varit mycket värdefullt i startskedet. Dessa organisationer är också i färd med att bygga upp ett samordnande nätverk tillsammans med Riksförbundet Social och Mental Hälsa (RSMH) och Riksförbundet för Familjers Rättigheter (RFFR).

Under hösten 2004 har de inlett ett lovande samarbete med Beroendecentrum Stockholm som syftar till utökad behandling med Subutex + psykoterapi för opiatmissbrukare.

Föreningens företrädare hoppas att föreningen ska kunna vara ett komplement till socialtjänsten genom att kunna tillföra kunskap ur ett klientperspektiv, som kan bidra till mer realistiska handlingsplaner mellan socialtjänsten och deras klienter.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

De problem som föreningen lyfter fram är bristen på samarbete mellan beroendevård och socialtjänst och otillräcklig tillgång och för långa väntetider till psykoterapi i samband med Metadon- eller Subutexbehandling. Samtidigt ser de det som den stora utmaningen och utvecklingsmöjligheten, att kunna bli en länk mellan berörda instanser och bidra till en förbättring av samarbetet till gagn för sina medlemmar.

Svenska Brukarföreningen

Intervjupersoner: Berne Stålenkrantz, ordf. och Eva Lindberg, vice ordf.

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar: 550	Antal fast anställda: -
Antal besökare: -	Antal anställda med lönebidrag: 1
Årshyra: -	Antal OSA-anställda: -
Bidrag från staden: 52.000	Antal volontärer: 10

Målgrupp och verksamhet

Föreningens målgrupp är framför allt opiatberoende som har, har haft eller vill ha behandling med Metadon eller Subutex, men de riktar sig även till personer med mer komplex missbruksproblematik. Man vänder sig också till anhöriga som behöver stöd för att kunna hantera sitt förhållande till missbrukaren. Föreningen bildades 2002, vilket föregicks av diskussioner med RFHL-Stockholm, som stödde bildandet av den nya föreningen, bland annat genom att överlåta en lokal till verksamheten.

Föreningen arbetar för en förändring av den svenska drogpolitiken och för att minska diskrimineringen gentemot de grupper föreningen företräder. De motsätter sig varje form av tvång och repression i vården och menar att den enskilde missbrukaren själv måste få vara med och utforma sin behandling. Om deras krav går stick i stäv med den förda politiken så agerar de politiskt. Annars ser de inte politiskt arbete som något självändamål. De kämpar för att fler ska få Metadon- eller Subutexbehandling.

Enskilda medlemmar kan få support från föreningen på olika sätt, t.ex. vid kontakter med socialtjänst eller beroendevård eller att de ges möjlighet att komma till tals i det offentliga, bl.a. via föreningens hemsida på internet. Föreningen har drygt 550 medlemmar och det är stor efterfrågan på den individuella supporten, som de uppskattar tar motsvarande två heltidsarbetandes tid i anspråk och kommer 5-15 medlemmar till del per dag. De har för närvarande 5-6 medlemmar som på frivillig basis tar sig an supportuppdrag. Som ett led i supporten till enskilda medlemmar kan stödpersonen genom frivården utses till lekmanövervakare för medlemmen i fråga.

Ett steg för att få inflytande i vårdprocessen är att föreningen efter eget initiativ deltar i brukarråd och kvalitetsråd både inom Beroendecentrum Stockholms Metadon- och Subutexmottagningar och Maria Beroendecentrums Subutexmottagning. På detta sätt når också information om föreningens verksamhet ut till missbrukarna och bidrar till nyrekrytering av medlemmar. Värdet av detta samarbete understryks av ansvariga företrädare för mottagningarna.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

Föreningen har inledningsvis haft lite svårigheter att hantera de formella reglerna för föreningsverksamhet, enligt egen uppgift på grund av ovana och okunskap, men är från september 2004 adjungerad medlem i paraplyorganisationen Rainbow och därigenom hoppas man få hjälp att reda upp detta.

Föreningen arbetar för att medlemsgruppens kunskaper ska bli tillgängliga för myndigheter, vårdsektor etc. genom samarbete, seminarier och kursverksamheter. Ambitionen är att missbrukarnas situation och behov ska synliggöras och ligga till grund för de av föreningen önskade förändringarna i politiken.

Genom supporten till enskilda medlemmar sätter man lite extra tryck på socialtjänstens och beroendevårdens handläggare att ta hänsyn till sina klienters/patienters egna önskemål om behandlingsinriktning och att behandla dessa på ett rättvist sätt.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

Föreningen fick till följd av bristande ekonomi säga upp sin lokal från halvårsskiftet 2004. Därefter klarade de sig genom tillfälligt upplåttna lokaler inom Beroendecentrum Stockholms mottagningar. Efter besked i september om beviljat bidrag för resten av 2004 har de från mitten av oktober ordnat en liten kontorslokal och planerar i samarbete med Metadon- och Subutexmottagningarna att starta ett aktivitets-center, som också kan tjäna som en naturlig träffpunkt för medlemmarna.

För att få kontinuitet och ge fler medlemmar möjlighet att åta sig supportuppdrag undersöker föreningen möjligheten att få lönebidrag för 2-3 anställningar. De har även behov av att kunna anställa en kanslist, för att få bättre struktur i det administrativa arbetet.

Stöd till förändring genom arbete

Föreningen Hjälp till självhjälp, (Situation Stockholm)

Intervjupersoner: Thomas Sundén, VD Situation Sthlm AB och Clara Déry, Hjälp till Självhjälp

Faktaruta avseende 2004, ungefärliga siffror

Antal medlemmar: 150 försäljare	Antal fast anställda: 3
Antal besökare: 30-70	Antal anställda med lönebidrag: -
Årshyra: 250.000	Antal OSA-anställda: -
Bidrag från staden: 1.000.000	Antal volontärer: 32

Målgrupp och verksamhet

Föreningens målgrupp är i första hand hemlösa som säljer tidningen Situation Stockholm, vilket idag rör sig om cirka 150 personer. Men eftersom det hela tiden sker en påfyllnad av försäljare kan man säga att föreningen riktar sig till alla hemlösa i Stockholm.

Situation Stockholm bildades 1994 som en ekonomisk förening med förebilden hämtad från England. Tidningen The Big Issue i London hade då i flera år framgångsrikt sålts av hemlösa som därigenom fått en meningsfull sysselsättning, tagit eget ansvar och skapat en egen inkomst. Konceptet visade sig fungera även i Stockholm och 2000 bildade redaktionen på Situation Stockholm den ideella föreningen Hjälp till Självhjälp (HTSH). HTSH:s huvudsakliga målsättning var att stödja försäljarna av tidningen Situation Stockholm i återintegrationsprocessen in i den ordinarie samhällsstrukturen.

Situation Stockholm har från och med i år omvandlats från ekonomisk förening till aktiebolag. Syftet är att få bättre struktur i organisationen och att få bättre ordning på ekonomin, vilken var nära sammanbrott förra året. Det åtgärdsprogram som Situation Stockholm AB genomgick under det första halvåret 2004 räddade bolaget, som i dagsläget har en väl fungerande struktur kring tidningsutgivningen. Aktiebolaget har hand om själva tidningsutgivningen och för den sociala verksamheten svarar den ideella föreningen "Föreningen Hjälp till självhjälp". De enda krav som Situation Stockholm har på den hemlöse, som vill sälja tidningen, är att han/hon tar ansvar och lär sig följa vissa rutiner.

Man har registrering av nya försäljare 2 dagar i veckan. För att bli försäljare får man genomgå en kortare intervju och beskriva sin situation, sedan får man sin legitimation och anvisad försäljningsplats och som starthjälp får man låna 5 tidningar för att kunna börja sin försäljning. Sedan får man köpa tidningarna för 20:- styck och säljer de för 40:- styck och får behålla mellanskillnaden som förtjänst.

De som säljer tidningen får chansen att tjäna sina pengar på ett hederligt sätt i stället för att tvingas få sin försörjning genom socialbidrag eller kriminell verksamhet. Detta gör, tillsammans med ansvarstagandet, att självförtroendet växer och stärker drivkraften för att vilja förändra sin tillvaro. Tidningsförsäljningen syftar också till att aktivera och medvetandegöra individen.

Föreningen har en café-verksamhet i anslutning till redaktionen, där försäljarna hämtar sina tidningar. Där kan försäljarna träffas och utbyta erfarenheter och ”peppa” varandra. Det brukar vara 30-70 där per dag. Öppettider: måndag-fredag 08.45-17.00, lördag 10.00-15.30.

Under året har även volontärverksamheten strukturerats upp och föreningen har idag 32 volontärer. Den huvudsakliga volontärsysslan är att gå runt till de olika försäljningsplatser som tidningsförsäljarna blivit tilldelade med ”matpåsar”. Försäljarna upplever detta som positivt samtidigt som personalen får en uppfattning om vad som händer på de många försäljningsplatserna. Ett par volontärer utgör en sponsringsgrupp som letar varor att lägga i matpåsar samt aktiviteter, teater, utställningar och middagar, för volontärer, försäljare och personal.

I mån av tid och intresse anordnar föreningen, med stöd av sina volontärer, en del fritidsaktiviteter, bland annat har man fotbollsträning en gång i veckan och ett antal av försäljarna var på plats i Göteborg i sommar, när det arrangerades VM i fotboll för hemlösa.

När den enskilde individen är mogen för att gå vidare har han möjlighet att få stöd och vägledning utifrån sina egna initiativ och i sin egen takt. En viktig uppgift för föreningens kontaktperson är att verka som en länk mellan den hemlösa och myndigheterna/samhället. För personer som kommit långt i sin utveckling kan föreningen förmedla möjlighet att pröva arbete på den öppna arbetsmarknaden. Detta sker genom uthyrning av personer för vissa uppgifter, som företag lägger ut på entreprenad hos föreningen. Det rör sig oftast om enklare sysslor som paketering, kuvertering, städning och parkskötsel.

Relation till andra organisationer eller stadens egna verksamheter

Föreningen har haft relativt lite kontakter med andra organisationer och med socialtjänsten. I och med den pågående omstruktureringen av verksamheten är man dock inne på att utveckla denna sida. De deltar numera i den månatliga träffen för dagöppet-verksamheter, vilket vidgat deras kontaktnät. Deras ”arbetslinje” är deras tradition och skulle kunna utgöra ett komplement till andra verksamheter för hemlösa och de själva skulle kunna få tillgång till boende, fritidssysselsättning och annan stödverksamhet för hemlösa och missbrukare genom samverkan med andra. De har bland annat inlett samtal med Ny Gemenskap om volontärsamarbete, som de hoppas kan komma i gång under inledningen av nästa år.

Intervjupersonerna förordade samfällt, att någon form av överblick och samordning av frivilligorganisationernas och socialtjänstens insatser skulle behövas. Inte minst för att på ett medvetet sätt kunna motverka den negativa attityd mot socialtjänsten, som många av de hemlösa ger uttryck för. Men också för att få större tydlighet om vad staden förväntar sig av frivilligorganisationerna, så att verksamhetsplaneringen kunde anpassas efter detta.

Utvecklingsmöjligheter - problemområden

Det första steget, att kunna erbjuda hemlösa lite självkänsla genom arbetet att sälja Situation Stockholm, är gott i sig. Men föreningen har ambitionen att kunna utveckla nästa steg, att i högre grad kunna erbjuda arbete på öppna marknaden och att bistå den hemlösa i den fortsatta rehabiliteringen. De kommer därför att utöka sina egna insatser för att rekrytera fler arbetsuppdrag, och de ska arbeta aktivt för att utveckla samarbetet med socialtjänsten och andra organisationer.

Sammanfattande synpunkter

De flesta av de berörda organisationerna har tydligt gett uttryck för en positiv inställning till att denna kartläggning görs och det har varit en i många stycken spännande resa att genomföra den, inte minst genom det tillmötesgående som organisationerna visat under resans gång.

Organisationernas samhällsnytta

De kartlagda organisationerna är av mycket varierande karaktär, allt ifrån stora organisationer med nationell och internationell spridning och omfattande verksamhet till små föreningar med relativt avgränsad målgrupp och verksamhet. Men betecknande för alla är ett brinnande engagemang och storleken är inte det avgörande härvidlag. Även mindre föreningar bidrar till att hålla nere samhällets kostnader genom att hålla ett antal missbrukare borta från vård och kriminalitet, för att inte tala om de mänskliga vinster som den enskilde missbrukaren åtnjuter i form av gemenskap och ökad självrespekt.

Många av organisationerna har ett bra samarbete med både socialtjänst och beroendevård, framför allt med de uppsökande verksamheterna. De utgör då i huvudsak ett komplement till samhällets insatser inom områden som inte skulle fungera lika bra i samhällets regi.

En del av organisationerna har inte så mycket kontakt med socialtjänsten och utgör för sina medlemmar ett slags alternativt skydds nät, som gör att de klarar sig utan ytterligare stöd från samhället. En större kunskap inom socialtjänsten om dessa organisationer skulle, i dialog med dem, kunna öppna möjligheter för socialtjänsten att länka vissa klienter till rätt stöd. På sikt skulle då dessa organisationer också kunna utvecklas till ett mer tydligt komplement till samhällets insatser och kanske få ett stabilare medlemsunderlag.

Speciella grupper inom de öppna dagverksamheterna

Det går inte att ge några generella synpunkter som omfattar alla berörda organisationer, för det skulle vara som att jämföra äpplen med päron. De öppna dagverksamheterna redovisar dock en hel del gemensamma erfarenheter. Bland annat vittnar dagverksamheterna samfällt om den stora grupp av hemlösa som av olika skäl inte vill ha kontakt med myndigheter. Det är ofta personer med psykiska funktionshinder och en djupt rotad ”myndighetsnoja” i bagaget, som verkligen skulle behöva få del av samhällets stöd. Eftersom socialtjänsten har svårt att nå fram till dessa människor så spelar frivilligorganisationerna en mycket betydelsefull roll för att kunna fånga upp och motivera dem till att söka hjälp.

Avgörande faktorer för framgång i detta är dels frivilligorganisationens möjligheter att skapa förtroendefulla relationer med besökarna, dels den inställning till socialtjänsten som frivilligorganisationens medarbetare förmedlar. Men även den inställning till frivilligorganisationen som socialtjänstens medarbetare förmedlar har stor betydelse.

De öppna dagverksamheterna tillgodoser de basala behoven, de ser och accepterar sina besökare som de är och har ett icke fördömande förhållningssätt till dem. Sammantaget är detta uttryck för ambitionen att skapa förtroendefulla relationer. Det är dock inte ovanligt att socialsekreterare ger uttryck för en uppfattning om dagverksamheterna som ”möjliggörare” och omvänt är det inte heller ovanligt att medarbetare inom frivilligorganisationerna uttrycker sig om socialsekreterare som ”skrivbordsbundna” och främjade från verkligheten.

Socialtjänstförvaltningen har ju redan initierat ett samarbetsforum mellan socialtjänst och de öppna dagverksamheterna i form av regelbundna nätverksmöten och har också genomfört en seminariedag för dagverksamheterna, som bl.a. innebar att dessa kunde få bättre kunskap om varandra och avliva en del myter om varandra. Socialtjänstförvaltningens samordning av detta har varit mycket värdefull för samarbetspotentialen organisationerna emellan och mellan dessa och socialtjänstens uppsökande verksamhet. Vad som nu behövs är att på motsvarande sätt försöka skapa förutsättningar för ett bättre samarbete även mellan frivilligorganisationerna och socialtjänstens handläggare på stadsdelarna och på Enheten för hemlösa.

Socialtjänst och frivilligorganisationer har ju samma mål, att hjälpa utsatta människor till bättre levnadsvillkor, men har olika roller i arbetet för detta. För att kunna motverka misstron mot myndigheter måste det finnas en ömsesidig förståelse och respekt för varandras uppgifter. För även om man inte direkt pratar med klienter/besökare om varandra så avspeglas dessa attityder i ens förhållningssätt till varandra, vilket påverkar den enskildes uppfattning. En gemensam seminariedag för att diskutera dessa frågor skulle kanske kunna ge en start för ett naturligare samarbete/umgänge mellan socialtjänst och frivilligorganisation och kunna bidra till att bryta upp vissa myter om varandra.

Ett annat problem, som flera av de öppna dagverksamheterna tagit upp, är ökningen av personer från gamla östblocket, bl.a. romer, där det behövs helt andra insatser än vad dagverksamheterna kan erbjuda. Detta förhållande skulle behöva granskas specifikt med inriktning på att hitta förslag till lämpliga insatser.

Samverkan och överblick

Det finns en tendens till revirtänkande, i den meningen att varje organisation för sig funderar över sin verksamhetsutveckling utan en tanke på vad de eventuellt skulle kunna dra nytta av hos en annan organisation. Det finns i och för sig undantag från detta, men det förtar inte helhetsintrycket. I viss mån kan tendensen bero på bristande överblick och kunskap om vad andra gör. Möjligen kan det nuvarande bidragssystemet också bidra till denna tendens. Det föreligger också ideologiska skillnader mellan organisationerna, men det finns ändå

en potential för att utnyttja varandras kompetenser för att uppnå ett bättre resursutnyttjande, i stället för att alla ska göra allt "själva".

För att konkretisera detta krävs en fördjupad analys av berörda organisationer, med inriktningen att lyfta fram respektive organisations unika kompetens, och utarbetande av ett förslag till en samordningsfunktion för att få en bättre överblick och ett bättre resursutnyttjande. I detta bör även socialtjänstens insatser och möjliga samarbetsområden med frivilligorganisationerna tas in.